

laišnai lietuviams

· balandis / aprilis 1988

ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ	109	Bernardas Brazdžionis
IR PRAGARO VARTAI JOS NENUGALĖS	111	Aldona Zailskaitė
AR IŠMINTINGA PASILIKTI ŽMOGUMI BE DIEVO?	116	P. Daugintis, S.J.
KRIKŠČIONIS GYVENIMO KELIJE	120	Vytautas Kasniūnas
KONKRETI ARTIMO MEILĖ	122	Chiara Lubich
SNIEGO BARELJEFAI	123	Edita Nazaraite
KATALIKŲ VISUOMENĖ KUN. A. GREELEY KŪRYBOJE	124	V. Bagdanavičius
NAIKINAMOJI “RŪŠIS”	129	Nijolė Jankutė
MERGAITĖS GROŽIS IR ŽAVUMAS	131	Juozas Vaišnys, S.J.
SPORTAS IR MOKSLAS	133	Dainius Brazaitis
ALBINO BARANAUSKO NAUJAS ROMANAS	134	Alė Rūta
KALBA	135	Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	137	Gediminas Vakarlis
ATGARSIAI	140	Red.
ŠYPSULIAI	141	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	142	Juoz. Pr.
KAUNO ARKIKATEDRA-BAZILIKA	144	Red.

Šis numeris iliustruotas Kauno arkikatedros nuotraukomis.
Viršelio apipavidalinimas — Petro Aleksos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1989 / BALANDIS - APRIL / VOLUME XL, NO. 4

ŠIAURĖS PAŠVAISTĖ

(Nauja versija)

Lietuva — mano šiaurės pašvaistė
Ir gėlė sidabrinių rytų,
Tu esi vien vienintelė aistė,
Nepalaidota priešų piktų.

Tu viena po natangų ir prūsų
Mums likimo duota sesuva,
Su tavim mes gyvi, motin mūsų,
Kunigaikščių garbės romuva!

Tu, išėjusi vargo vergiją,
Prisikėlei gyvent ir žydėt,
Tavo žaizdos ir vėlei užgyja,
Kai užgęsta nelaimių žvaigždė.

Tavo gyvastį protėviai nešė
Savo rytui iš skausmo nakties,
Dievo pirštas likimą išrašė
Dienai mūsų visų ateities.

Lietuva — mano šiaurės pašvaistė
Ir gėlė sidabrinių rytų,
Tu kilnioji duktė kunigaikščių,
Motin lūkesčių mūsų šventų.

Bernardas Brazdžionis

Kauno arkikatedros-bazilikos didysis altorius

“PRAGARO VARTAI JOS NENUGALES”

(*Kaip pirmąsias Bažnyčios bendruomenės sprendė konfliktus, apaštalams mirus*)
(*Tęsinys*)

ALDONA ZAILSKAITĖ

II. PAULIAUS IR LUKO BENDRUOMENĖS

Bažnyčia — Kristaus kūnas, Dievo karalystė. Visai kiti įvaizdžiai Bažnyčiai nusakyti randami laiškuose Efeziečiams ir Kolosiečiams. Iš šiuose laiškuose randamų užuominų sprendžiama, kad jie parašyti apie 20 metų anksčiau, negu Ganytojiškieji, kuriuos lietėme praėjusiame skyriuje. Ganytojiškuose laiškuose reikalaujama paklusnumo stipriam autoritetui, nes jau egzistuoja hierarchija, kovojanti su krikščioniško mokslo iškraipymais. Tuo tarpu laiškuose Efeziečiams ir Kolosiečiams, kadangi bendruomenė (Bažnyčia) gerokai jaunesnė, ir hierarchinė struktūra dar nebuvo išsivysčiusi, kovojant su krikščionybę iškraipiančiu mokymu, pabrėžiamas Bažnyčios šventumas ir meilės ryšys krikščioniškoje bendruomenėje.

Nors ir šioje ankstyvesnėje bendruomenėje jau vadinamos ir pripažįstamos įvairios bažnytinės tarnystės, jų tikslas yra kitas negu vėlesnėje Bažnyčioje, kuri virš visko stengėsi išsaugoti pirmųjų mokymą per griežtą paklusnumą vyresniesiems. Šiuose ankstyvesniuose laiškuose įvairių tarnysčių tikslas yra ugdyti Kristaus Kūną, “kol mes visi pasieksime tikėjimo vienybę ir Dievo Sūnaus tobulą pažinimą” (Ef 4, 12-13).

Meilė. Šiame ankstyvesniame Bažnyčios supratime ryškiai išskyla meilė. Laiške Efeziečiams rašoma, jog Kristus tiek mylėjo Bažnyčią, jog “atidavė už ją save” (Ef 5, 25). Jame Bažnyčia yra tiek sutapatinama su pačiu Kristumi, kad ji pati suprantama kaip Dievo pilnatvė: “Jis (Die-

vas) prižadino Kristų iš numirusių... ir visa jam palenkė po kojų, o jį patį pastatė viršum visko, kad būtų galva Bažnyčios, kuri yra jo Kūnas, pilnatvė to, kuris visa visame pripildo” (Ef 1, 20; 22-23).

Dievo Karalystė. Kun. Raymond Brown savo knygoje *The Churches the Apostles Left Behind* (New York, Paulist, 1984), kuria ir šis straipsnis remiasi, rašo, jog klaidingai kai kurie modernūs Šventraščio aiškintojai nurodo, kad graikiškas žodis *basileia* visuomet turėtų būti verčiamas ne “karalystė”, kaip mes įpratę, o “karaliavimas”, motyvuodami, kad Dievo Karalystė nėra statiskas daiktas ar vieta, o būseną. Taip, jei vadovaujamės paties šv. Pauliaus rašytų laiškų sampratomis. Tačiau Brown kaip tik parodo, kad šiuose, po jo mirties rašytuose laiškuose Efeziečiams ir Kolosiečiams, pati Bažnyčia yra sutapatinama su Dievo karalyste, tuo būdama gerokai “sudalykinama”.

Kristaus Kūnas. Šiuose laiškuose šaukiamasi ne bažnytinių patikėtinių autoriteto, o visų tikinčiųjų supratimo, Bažnyčios šventumo, palyginant ją su Kristaus Kūnu. Kolosiečiai Bažnyčią mato kaip sparčiai augančią bendruomenę, gyvenančią paties Kristaus gyvenimu. Tokioje kūno įvaizdį turinčioje bendruomenėje didžiausias pavojus yra nustoti ryšio su galva, “iš kurios visas kūnas, sąnariais ir gyslomis aprūpinamas bei jungiamas vienybėn, auga Dievo teikiamu ūgiu” (Kol 2, 19).

Kristaus Kūno sąvoka perkeliama Bažnyčios nariams šiais žodžiais laiške Kolosiečiams: “Kristuje kūniškai gyvena visa dievystės pilnatvė, ir jūs visa pilnai

Kauno arkikatedra — bazilika ir Vytauto bažnyčia

turite jame” (Kol 2, 9). Laiške Efeziečiams Bažnyčia tiesiog pavadinama Kristaus Kūnu: kad (Kristus) būtų galva Bažnyčios, kuri yra jo Kūnas” (Ef 1, 22-23).

Šventumas. Šioje Bažnyčios sąvokoje šventumas yra esminis Bažnyčios bruožas, ne ji yra Kristaus Kūnas. Kristus savo mirtimi pašventino ir nuskaistino Bažnyčią, “kad padarytų sau garbingą Bažnyčią, neturinčią jokios dėmės, nė nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą: (Ef 5, 26-27). Bažnyčia ir Kristus tampa viena, kaip vyras ir žmona, viename meilėje ugdomame kūne, apreiškiančiame Kristaus meilę.

Pliusai. Šiuose laiškuose iškeliamas Kristaus Kūno įvaizdis Bažnyčios esmei nusakyti labai padėjo greitai augančiai bažnytinei bendruomenei suvokti savo

tikrąją esmę. Šis įvaizdis padeda suasmeninti greitai augančią Bažnyčią, kurios organizacinėje struktūroje dažnai vyksta pakeitimai — naujų, dar ne visai integruotų narių ar net bendruomenių įsijungimas. Kristaus Kūno įvaizdis Bažnyčiai nusakyti skatina narius mylėti Bažnyčią, kaip Kristus myli savo nuotaką — Bažnyčią ir stengtis naujus narius priimti kaip savo paties kūno — Kristaus Kūno narius.

Kristaus Kūno ir Dievo Karalystės žemėje įvaizdžiai Bažnyčiai nusakyti padėjo Bažnyčiai išsilaikyti didelės kaitos metu, kai gal ir labai įvairavo įvairių bendruomenių dorovinis lygis ar sugebėjimas mylėti. Šioje sąvokoje Bažnyčia yra šventa ne dėl jos narių šventumo, o dėl paties Kristaus šventumo. Ji šventa, nes Kristus

savo mirtimi ją pašventino, tad gerbtina ir mylėtina, nežiūrint paskirų vadų ar narių netobulybių.

Tokie meilę ir šventumą iškeliantys Kristaus Kūno įvaizdžiai, rašo Brown, ir padėjo formuoti rūpestingus, žmones mylinčius Bažnyčios vadovus ir tikinčiuosius, kurie naujus narius priima šiltai ir daug atleidžia. Ir šis įvaizdis padėjo tai pasiekti, bet tik tol, kol Bažnyčia buvo dar palyginti maža ir greitai auganti.

Tačiau kai tuo įvaizdžiu stengiamasi nuraminti jau didelę, kitų rūpesčių kankinamą, nusistovėjusią Bažnyčią, nebeturinčią didelių skaičių konvertitų, šis įvaizdis nustoja savo formuojančio efektyvumo. Vyresnieji atsimins dar priešvaticaninę Bažnyčią, kuri labai linksniuodavo šį Kristaus Kūno įvaizdį — Kristaus, mylinčio Bažnyčią kaip žmoną. O nežiūrint to, kai Bažnyčia jau buvo pavirtusi didžiule organizacija, tikintieji iš jos dažniau patirdavo triumfuojančios, galingos Dievo karalystės įvaizdį, kurios raktus valdė apaštalų palikuonys, palikdami už durų visus “kietasprandžius bedievių”, ne visada rūpestingai ištiriant, ar buvo žmonėms suprantamai išaiškinta religinė tiesa ir evangelija.

Minusai. Ir šio įvaizdžio nuvarymas į kraštutinumą parodo jo silpnumus. Jei Bažnyčia įsivaizduojama per daug šventa, neliečiama, užmirštant ar bandant nematyti net ir jos vadovybėje gausių žmogiškos menkystės apraiškų, pasidaro labai sunku iškelti ir prašalinti tokios “šventos” Bažnyčios vykdomus prasižengimus su teisingumu — argi galima apvalyti Bažnyčią, kuri pačiame Šventraštyje pavadinta “garbinga, nesutepta, neturinti jokios dėmės”? Pradėjus auklėjamą įvaizdį traktuoti, lyg jis būtų įgyvendintas faktas, ir sutapatinus hierarchiją su “Bažnyčia”, yra pavojus hierarchijai nustelbti, užgniaužti tikinčiųjų įnašą į bažnytinį gyvenimą. Tokiai tobulai žemiškai Bažnyčiai

pasidaro nebeįmanoma prisitaikyti prie naujų veiklos sąlygų, kai to prireikia.

Kita problema tiek iš stiprų autoritetą pabrėžiančio visuotinės Bažnyčios įvaizdžio, tiek ir iš Dievo Karalystės žemėje įvaizdžio, yra pavojus nustelbti vietinių Bažnyčių skirtingus poreikius religinėje praktikoje, rašo Brown. Net ir mūsų lietuviškose parapijose, kartais net ir pasauliečių tarpe, užmiršamas svarbiausias Kristaus bendruomenės narių ženklas — artimo meilė, tam, kad būtų nusilenkiama nebūtinai teisingai suprastam Romos nurodymui, kanonui ar jo dvasiai. Neteisingai pritaikyti Bažnyčios įvaizdžiai gali bendruomenę sužlugdyti taip pat kaip ir iš šalies ateinančios erezijos.

Tačiau daugelio nuklydimų galima išvengti, kai bendruomenėje yra gausiai ir plačiai praktikuojama Kristaus meilė konkrečiuose artimo meilės darbuose — tiek asmeniškai, tiek ir grupiniuose užsimojimuose.

BAŽNYČIA ŠV. DVASIOS POVEIKYJE

Pauliaus įkurtų bendruomenių paveldas, kurį randame Luko Evangelijoje ir Apaštalų Darbuose, nupasakoja dar ankstyvesnę bendruomenę, negu iki šiol minėtos. Tačiau buvo rašoma po Pauliaus mirties, ką rodo Pauliaus suidealizavimas Apaštalų Darbų knygoje, pastatant jį lygia-grečiai su Petru, ir kai kurių detalių nesutapimas su paties Pauliaus paduotomis autobiografinėmis detalėmis jo paties laiškuose. Tačiau tai nestebėtina, prisimenant, kad po labai didelio ir svarbaus asmens mirties dažnai jo prisiminimuose dominuoja jo įnašas visuomenei, trūkumams ar problemoms nublankstant.

Kadangi Luko Evangelija ir Apaštalų Darbų knyga iš tikrųjų yra dviomis to paties autoriaus kūrinys, šie du veikalai skaitytini ir suprastini santykiyje su vienas kitu: Evangelija — atpasakojimas, kaip Kristus

suformavo Bažnyčią, o Apaštalų Darbų knyga — atpasakojimas, kaip paties Kristaus-Dievo Šventoji Dvasia per ją toliau veikia pasaulį.

Luko dvitomiame veikale išskylančioje Bažnyčios sąvokoje pabrėžiamas dabartinės Bažnyčios tęstinumas ir su pirmąja Bažnyčia, ir su prisikėlusiu Jėzumi. Luko Evangelija baigiasi su pažadu atsiųsti Šv. Dvasią, o Apaštalų Darbų knygos antrasis tomas prasideda su to pažado ištesėjimu. Apaštalams paklausus, ar atsiųsdamas Šv. Dvasią, Jėzus atkursias Izraelio karalystę, prisikėlęs Kristus atsakė, kad ne jiems žinoti jos atkūrimo laiką; jiems, gavus Šv. Dvasią, pavesta jos galybe skelbti Evangeliją “iki žemės pakraščių” (Apd 1, 6-8). Šis atsakymas, rašo Brown, daugumai krikščioniškų bendruomenių nulėmė persvarą: visuomet didesnis dėmesys skiriamas Evangelijos skelbimui *dabar*, negu rūpesčiui Kristaus antruoju atėjimu — pasaulio pabaigoje. Pirmąjį bendruomenei paaiškęs, jog nežiūrint to, kad visi apaštalai jau mirė ir Kristus dar vis antrą kartą neatėjo ir turbūt negreitai ateis, pasidarė svarbu jau ir raštu užfiksuoti ne tik Kristaus tiesioginę veiklą žemėje, bet taip pat ir jo reikšimą per savo Bažnyčią. Lukui rūpėjo parodyti, kad Geroji Naujiena išsipildė ir tebesipildo, ir todėl jis parašė ne tik šiuos bruožus iškeliančią evangeliją, bet pridėjo ir Apaštalų Darbų knygą.

Tęstinumą per Šv. Dvasią Lukas iškėlė ir savo veikėjuose. Jis parodo ne tik Petrą, darantį tokius pat darbus kaip Jėzus, bet ir Paulių, darantį tokius pat darbus kaip Petras, o po Pauliaus ir jo — paskirtus vyresniusius, arba vyskopus. Lukas tęstinumą parodo, naudodamas ir Senojo Testamento pranašystes, Jėzaus kūdikystės pasakojimuose įvesdamas ir Senajam Įstatymui pavaldžius Šv. Dvasios vedamus asmenis, kaip Zachariją ir Elzbieta, Simeoną, Oną ir Joną Krikštytoją. Luko dvitomiame veikale Šv. Dvasia yra ryšys tarp

Senojo Įstatymo tikėjimo, Jėzaus į žemę atėjimo ir Bažnyčios gyvavimo iki šios dienos.

Kur Lukas gausiai, tiesiog kiekviename pasisukime, mini Šv. Dvasios veikimą, anksčiau minėtuose laiškuose ji vos kelis kartus minima. Niekur Naujajame Testamente nėra taip dažnai pabrėžiamas Šv. Dvasios veikimas Bažnyčioje, kaip Apaštalų Darbų knygoje. Tik ten parodoma, kad iki Šv. Dvasios atsiuntimo, net ir po Kristaus prisikėlimo, apaštalai dar neskelbė Evangelijos. Tik Šv. Dvasia, atsiųsta per Sekmines, įgalino apaštalus kalbėti (Apd 1, 5, 8; 2, 33; 4, 8, 31), įgalino žmones, kurie juos girdėjo, tikėti ir įsijungti į tikinčiųjų bendruomenę (Apd 2, 38; 8, 15-17; 9, 17; 15, 8; 19, 5-6). Šv. Dvasia nurodė misionieriams apaštalams, kur skelbti Evangeliją (Apd 8,29, 39) ir kur ir kaip priimti nežydus į Bažnyčią (10, 38, 44-47; II, 12, 15). Trumpai tariant, Lukas parodo, kad Šv. Dvasia tiesiogiai nurodinėjo kiekvieną misijos žingsnį nežydams.

Pabrėždamas tęstinumą — nuo Izraelio per Jėzų į Bažnyčią ir tiesioginį Šv. Dvasios veikimą, Lukas duoda poapaštalinei Bažnyčiai viltį, kad taip, kaip ji galingai veikė praeityje, taip ji veikia dabar ir veiks ateityje. Apaštalams mirus, Dievas per Šv. Dvasią nenustoja Bažnyčiai vadovavęs. Lukas iškelia Bažnyčios reikšmingą praeitį tam, kad nurodytų jos reikšmingą ateitį. Kaip joks kitas evangelistas, Lukas pamini Romos Imperijos valdytojus Kristaus gimimo metu, Apaštalų Darbų knygoje pamini svarbaus Romos pareigūno ir jo šeimos Šv. Dvasios krikštą ir net iškelia Pauliaus turėjimą Romos pilietybės. Galiausiai paties Pauliaus misija pasiekia Romą, kur jis laisvai efektingai skelbia Evangeliją. Lukas parodo, kad krikščionybė yra ne tik tautinis ar lokalinis, o net viso pasaulio ateitį lemiantis reiškinys.

Plusai. Toks Šv. Dvasios rolės iškelimas sureliatyvina apaštalų svarbą Baž-

nyčios istorijoje. Nors Petras ir Paulius buvo galingi Šv. Dvasios įrankiai, jiems mirus, Šv. Dvasia ras ir kitus. Pergyvendami didžiules krizes Bažnyčios gyvenime amžių sąvartoje, daugybė tikinčiųjų raminosi, prisimindami galingą Šv. Dvasios veikimą praeityje, ir tuo grindė viltį jos ateitimi.

Minusai. Daug kam, ypač dalyvaujantiems charizmatiniame judėjime, ši Bažnyčios ir Dievo veikimo joje samprata yra labai artima. Tačiau taip, kaip ir Ganytojiškų laiškų, kaip ir Efeziečių ir Kolosiečių bendruomenių iškeltos sąvokos, taip ir ši gali turėti savų pavojų. Ir šis Šv. Dvasios veikimo įvaizdis gali virsti triumfališku, skatinančiu nesiskaityti su galimybe didelių, galbūt niekad neatitaisomų Bažnyčiai nuostolių — tartum, nežiūrint žmonių didžiulių klaidų, Šv. Dvasia viską vis vien sutvarkys pagal Dievo planą.

Brown tada duoda kelis istorinius pavyzdžius. Šeštame šimtmetyje Šiaurinė Afrika buvo palikta Islamui užkariauti, pasiteisinant, kad tuo laiku Šv. Dvasia masiškai traukė Europos laukines gentis Bažnyčion. Kaip pusė Europos žuvo Romos katalikams Reformacijos poveikyje, buvo nurodoma, kad užtat Pietų Amerikos indėnai atverčiami dideliais skaičiais. Per daug atsakomybės „perleidžiant“ Šv. Dvasiai, yra pavojus atsižadėti savos atsakomybės dėl Bažnyčios ateities.

Tačiau tos problemos sprendimas, rašo Brown, nėra atmetime šios Šv. Dvasios veikiamos Bažnyčios sampratos, o skaitymesi su Šventraščio visuma, neišjungiant mažiau patrauklių jame randamų sąvokų. Tačiau Senajame Testamente skaitome ne tik apie Dievo plano vykdymąsi, bet ir kaip galingoji dvylikos genčių Dievo išrinktoji žydų tauta sumažėjo iki vienos genties (Judejos — Judo) teritorijos. Skaitome, kaip religinės institucijos viena po kitos žlugo: karalystė, kunigystė, deginamų

Kauno bazilikos šoninis altorius

aukų kultas. Matome, kaip Izraelio tauta daugiau išmoko apie Dievą iš šventyklos pelenų, ją prisimindami Babilonijos tremtyje, negu Saliamono laikų žėrinčioje šventykloje. Senasis Testamentas rodo, kad Dievo pažadai nėra nesąlygoti. Bažnyčios vadai turi galimybę ne tik padėti Bažnyčiai, bet ir jai rimtai pakenkti, ir dėl to turi didelę atsakomybę.

Kaip daugelio nepasisekusių maldos būrelių patirtis rodo, apsiribojimas tik Šv. Dvasios kultu gali skatinti neatsakingumą

AR IŠMINTINGA PASILIKTI ŽMOGUMI BE DIEVO?

P. DAUGINTIS, S J.

Anksčiau iš kitų teko girdėti, o vėliau ir skaityti Vinco Trumpos straipsnį „Žmogus be Dievo. Autobiografiški susimąstymai“ („Metmenys“, 1987 m., Nr. 53, p. 124-143). Jį skaitant, kilo įvairių minčių bei atsiliepimų į straipsnyje skelbiamas idėjas ir teigimus. Žinoma, tai V. Trumpos asmeniškai įsitikinimai, užtat kaip ir nesinorėtų į juos skverbtis bei reaguoti. Tačiau jie viešai paskelbti ir išspausdinti Šviesos-Santaros sąjūdžiui artimame „Metmenų“ žurnale. Ir V. Trumpa laikomas vienu iš Šviesos-Santaros ideologų. Jo teiginiai ir mintys, be abejo, turi įtakos į to sąjūdžio narius ir į daugelį kitų. Todėl šis straipsnis, manome, nebus kišimasis tik į kieno nors asmeninį pasaulį. Jame bus mėginama panagrinėti tik pagrindinius teiginius bei svarstymus: kas juose gera — pripažinti ir pasidžiaugti, o kur įsimaišiusi klaida ar netiesa — pataisyti, o kitiems skaitytojams — praplėsti savo dvasinę, religinę kultūrą ir galbūt padėti geriau susiorientuoti kitiems.

bažnytiniam vadovavime. Brown primena Apreiškimo knygoje 3, 20; „Štai aš stoviu prie durų ir beldžiu: jei kas išgirs mano balsą ir atvers duris, aš pas jį užeisiu ir vakarieniausiu su juo, o jis su manimi“. Ir tuomet Brown klausia: ar ne tiesa, kad Bažnyčios gyvenime yra buvę kartų, kai niekas durų neatvėrė, ir proga Kristui atsiliepti praėjo“ (turbūt visiems sužius per kitą langą į tarsi matomą už kalno „Šv. Dvasios veikimą“)? Galime ir mes paklausti, ar sunkius laikus pergyvenančiose mūsų parapijose nebūsime, kitais dalykais užsiėmę, neatidarę beldžiančiam Kristui durų?

(Bus daugiau)

I. KAS SUTEIKS ŽMOGUI LAIMĖS IR KITU SIEKIU IŠSIPILDYMĄ?

Žmogaus protas vis klausia: iš kur aš ateinu ir kur einu? Kas bus po mano mirties? Jis jaučia savyje įdiegtą tiesos ieškojimą, laimės ir kitų didžiųjų siekių polinkį. Kur žmogus tai ras, kas jam tai suteiks?

Spauda, radijas, televizija ir filmai skelbia: „Tai suteikia pinigas, turtas, garbė, seksas, savo pojūčių patenkinimas“. Juk gyvename sekso, vaizdo ir konsumerizmo eroje! Bet geriausiu atveju tai galėtų patenkinti tik žmogaus biologinę sritį, tik medžiaginę, kūnišką pusę. Ir ne visi žmonės gali visa tai gauti, ne visi turi pakankamai žemiškų gėrybių.

Gal mokslas suteiks galimybę tiems žmogaus siekiams išsipildyti? Juk dabar mokslas, technologija ir civilizacija tiek stumia gyvenimo pažangą pirmyn ir teikia žmogui tiek visokiausių gėrybių! Tačiau ta mokslo ir technikos iškelta civilizacija nesuteikė žmogui žadėtosios laimės. 19-tojo ir 20-tojo amžiaus pasitikėjimas mokslu dabar labai nusmuko. Juk griežtieji ir empiriniai mokslai nedaug ką gali pasakyti ir pateikti žmogaus dvasiai. Mat jų (fizikos, geodezijos, chemijos, biologijos) objektai yra medžiaginiai dalykai arba su jais surišti, kaip astronomijos, matematikos inžinerijos, statistikos. Net ir humanitariniai bei socialiniai mokslai nedaug ką tepasako apie tuos didžiuosius žmogaus siekimus ir nedaug ką duoda jo sveikai pasaulėžiūrai bei elgsenai. Jeigu jie apie tai kalba, tai peržengia savo mokslo ribas, o mokslininkai — savo kompetenciją. Užtat jų tvirtinimai nustoja autoritetingumo.

Tai ir V. Trumpa gerai suprato. Jis duoda tokį palyginimą. Argi gali gaidys,

kuris moka tik šiokią tokią giesmelę (kaka-rikūūū), mokyti lakštingalą giedoti? Panašiai tik tiek tegali fizikai, inžinieriai, gydytojai, sociologai, istorikai autoritetin-gai parašyti apie pasaulėžiūrines proble-mas ar religinius klausimus. O jie vis tiek mokslo vardu daug kalba ir rašo!

Gal gali duoti žmogui atsakymus į tuos klausimus, rodyti kelią į laimę ir padėti juo eiti filosofinės ideologijos, pvz., pozity-vizmas, racionalizmas, materializmas, marksizmas, individualizmas, humaniz-mas, mokslų filosofija ir kitokios filo-sofinės sistemos? Jos turi sukėlusios pla-čius sąjūdžius, valdančios ištisus kraštus, kaip komunizmas, socializmas. Šio straipsnio rėmuose, negalima plačiau paro-dyti jų nepajėgumo. Galima tik šį tą pastebėti.

V. Trumpa teoretiškai atmeta materia-lizmą. Mat jis šalia materialinio ar gamtos pasaulio pripažįsta žmogaus pasaulį su dvasia. Tačiau jis pasisako esąs “žmogus į kairę”. Kairiaisiais paprastai laikomi žmonės, esantys daugiau ar mažiau socia-lizmo šalininkai. O socializmas remiasi materialistine marksizmo filosofija.

V. Trumpa labai vertina racionalizmą ir skepticizmą. Jie esą kiekvieno svar-stymo ir mokslo pagrindas. Iš esmės jis esąs skeptikas, niekad netvirtinąs: mano tiesa yra vienintelė, absoliuti (t.p. 132-134 psl.). Su tuo galima sutikti — priimti skep-ticizmą kaip metodą. Tačiau buvimas skep-tiku veda į filosofinį reliatyvizmą. Tai reiškia, kad mes tik reliatyviai, iš dalies pažįstame, tobulai nieko nepažįstame. Taigi ir visiškos tiesos nepažįstame.

Tai yra klaidingas tvirtinimas. Juk tiesa yra mūsų proto pažinimas, atitinkan-tis tikrovę, kurioje yra daiktai, gyviai, kūnai ir mes patys. Tikrovė tėra viena, ir tiesa tėra viena, taigi ir objektyvi tiesa tėra ir tegali būti viena. Žinoma, ji mūsų žodžiais gali būti tobuliau ar silpniau išsakoma ar sąvokomis išreiškiama.

Tačiau sunku pasakyti, kiek V. Trumpa yra tikras skeptikas ar reliatyvistas. Mat jis kartoja V. Kavolio įspėjimą nepriklauso-mam žmogui: saugotis realistinio skepti-cizmo pavojaus (t.p. 139 psl.). Bet apskri-tai kalbant, žmonių neieškojimas aiškos, visiškos tiesos, pasilikimas dešimtmečiais reliatyvizme ir filosofiniame nežinojime yra nepateisinamas dalykas, tad ir neatsakomybė sau bei kitiems. Galbūt tai daugeliui patogus, o kitiems paslaptin-gumą sukeliantis dalykas. Betgi jau vien toks elgesys yra klaidinantis kelio rodymas jiems arba tikro kelio nerodymas.

Baigdamas savo straipsnį, V. Trumpa rašo: “Turėdama palankią erdvę, tauta anksčiau ar vėliau susiras kelią į huma-nišką santvarką... Man atrodo, panašiomis humaniškomis ir humanistinėmis idėjomis gyvena ir išeiviškieji Šviesos ir Santaros sąjūdžiai” (t.p. 142-143).

Kyla klausimas: kokio humanizmo idėjomis jie gyvena? Sovietų Sąjungos va-dovai ir ideologai taip pat skelbia, jog jie vykda humanizmo idėjas. Tačiau žinome, koks baisus tas komunistinis humanizmas milijonams ten gyvenančių žmonių ir kiek blogo jis pridaro net kituose kraštuose!

Šiaurės Amerikoje ir Europoje vis plačiau įsigali laicistinis ar sekuliarinis humanizmas. Jis nepripažįsta nei Dievo, nei religijos, o visko centru laiko patį žmogų (homo) ir žmoniškumą (humani-tas). Nepripažindami Dievo nei meta-fizinėje, nei moralinėje srityje, tokie hu-manistai palieka žmogų jo paties be-sikeičiantiems sprendimams, nuovokoms, jausmams, netvarkingiems polinkiams, in-stinktams, socialinio susižinojimo (media) vadovų ir kitų žmonių bei politinių, ideo-loginių srovių vėjams. Patys žinome, prie-ko humanizmas privedė žmonių, ypač jaunimo, gyvenimą čia, Amerikoje, ir kitur.

Žinoma, yra ir integralinis, pilnutinis humanizmas, tačiau jis filosofiškai galų

Kauno bazilikos vidus

gale remiasi Kūrėju Dievu ir jo įdiegtais į žmogaus prigimtį nuostatais.

V. Trumpos straipsnio paskutinis skyrelis yra „Nepriklausomas žmogus“. Jame jis rašo apie nepriklausomuosius, pvz., Diogeną, A. Strazdą, „Aušrinės“ (prieš 1918 m.), Šviesos ir Santaros sąjūdžius po 1945 m. bei jų žmones dabar, apie Alg. Mackų, A. J. Greimą, Vyt. Kavolį ir plačiau apie save patį, kaip „daugiau ar mažiau nepriklausomą žmogų“ (t.p. 139-142 psl.).

Atrodo, kad ir tas savęs laikymas nepriklausomu taip pat yra „palikimas žmogaus“ savo paties (ar keleto kitų) proto nuovokų ir idėjų vėjams. Tokio žmogaus protas viską kritikuoja, ardo, iš visko šaiposi, o save patį laiko niekam nesilankstantčiu, niekam nepasiduodančiu iškiliu. Iš tikrųjų tai yra realistinis praktiškasis

skepticizmas ir negatyvi galvosena (plg. V. Kavolis, „Sąmoningumo trajektorijos“, Chicago 1986, p. 183-206; cit. pagal V. Trumpą, t.p. 139 psl.).

Taigi aiškėja, kad nei kūniški, žemiški pasitenkinimai, nei mokslai, įgalinę aukštą technologinę kultūrą, nei filosofinės sistemos, nei įvairios ideologinės srovės bei sąjūdžiai negali atsakyti į tuos didžiuosius klausimus, negali išpildyti žmogaus begalinės laimės siekimo. Tad ar lieka tik savęs sunaikinimas ir mirtis?

Tai skaudžiai pajunta žmogus. Tai pajuto ir prie savo gyvenimo slenksčio priartėjusi žinoma netikinčioji Simone de Beauvoir: „O vis dėlto kokia bjauri toji savęs susinaikinimo mintis dabar, kaip kartais būdavo ir anksčiau. Su širdgėla prisimenu visas savo perskaitytas knygas, visas tas lankytas vietas, visas tas sukaup-

tas žinias! Ir štai visa to nebebus! Visos tos muzikos, visų tų paveikslų, visos tos kultūros, tiek daug to viso regimo pasaulio. Ir staiga niekas... ”(H. Kueng, “Does God exist? An Answer for Today”; cit. iš V. Trumpos, t.p. 633 psl.).

II. AR YRA KŪRĖJAS DIEVAS?

Įvairūs žmonės ir žmogus be Dievo kalba: “Galbūt Dievas yra, o gal ir nėra”. V. Trumpa rašo, jog Dievas turi būti, tačiau atrodo, kad nei jis, nei į jį panašūs neprieina prie aiškaus, logiško įsitikinimo, jog tikrai turi būti asmeninis Kūrėjas Dievas:

Apie Dievo buvimą jiems neaiškumą kelia kažkoks įsitikinimas, kad medžiaga amžina. Tad ji neturinti nei pradžios, nei atsiradimui reikią ją sukūrusios priežasties, t.y. Kūrėjo Dievo. O evoliucijos būdu materija išsivystanti į visas sudėtingesnes būtybes: gamtos kūnus, augalus, gyvius ir žmogų. V. Trumpa cituoja (be konteksto) net mokslininko jėzuito Teilhard de Chardin žodžius: “Konkrečiai kalbant, nėra nei medžiagos, nei dvasios. Yra tik materija, kuri tampa dvasia” (t.p., 137 psl.).

Tačiau logiškai galvojant, laikyti materiją amžina yra didelė netiesa. Ši netiesa yra arba didžiulė klaida žmonių, nesugebančių logiškai galvoti dėl filosofinio išsilavinimo trūkumo, arba yra apgaulė, suvedžiojimas, kitų mulkinimas.

Kaip ta netiesa įperšama kitiems? Palyginti nesunkiai. Privedžiojama šitaip: yra šis stalas, Margis, anas didelis akmuo. Jie yra medžiagiški. Tad egzistuoja medžiagiškumas arba medžiaga.

Tačiau šiame išvedžiojime padaroma klaida, įvėliama netiesa, melas. Aišku, yra tiesa, kad pojūčiais patiriame, jog egzistuoja stalas, Margis, akmuo. Matydami įvairius stalus, susidarome jų įvaizdžius. Mūsų protas, abstrahuodamas, t.y. atsi-

traukdamas nuo individualių savybių (didelio, mažo, aukšto), susidaro stalo, šuns, akmens bendrą sampratą, o iš stalų, šunų, akmenų įvaizdžių — bendrą daikto, gyvio, gamtos kūno sampratą, sąvoką.

Tos sąvokos yra abstrakcijos, esančios pažįstančio žmogaus galvojime, tad egzistuojančios pažinimo plotmėje. Žinoma, kad tie daiktai, gyviai, kūnai yra medžiagiški. Tačiau tikrovėje neegzistuoja toks paskiras objektas — medžiagiškumas. Medžiagiškumo sąvoką sudaro mūsų protas, abstrahuodamas nuo jų bendrų savybių (kietas, atsparus, turįs svorį, tūrį) į vieną bendrą medžiagiškumo sampratą. Taigi medžiagiškumas egzistuoja tik pažinimo plotmėje, konkrečioje tikrovėje nėra tokio paskiro objekto kaip medžiagiškumas. Tad tikrovėje neegzistuoja nė medžiaga. Ji yra dar abstraktesnė sąvoka.

Tad yra klaidinga tvirtinti, kad egzistuoja medžiaga arba tą “egzistavimą” pažinimo plotmėje sulyginti su buvimu konkrečioje tikrovėje. Skelbiama net dar daugiau: medžiaga amžina, medžiaga egzistuoja amžinai. Kaip medžiaga egzistuoja amžinai, jeigu ji iš viso neegzistuoja konkrečioje tikrovėje? Juk niekas nedrįstų tvirtinti, kad amžinai egzistuoja muzika konkrečioje realybėje, o ne vien jos garsų klausančio ir šiuo metu ja besigrožijančio žmogaus sąmonėje.

Šachmatų lenta ir Dievo buvimas. Praėjusių metų vasaros gale buvo atvažiavęs į Ameriką kun. Br. Burneikis. Jis atvažiavo su kitais šachmatininkais, kviečiamas JAV lietuvių šachmatininkų, su kuriais jie lošia šachmatų turnyrą korespondenciniu būdu. Kun. Burneikis yra parašęs straipsnį “Ką gali pasakyti šachmatai apie Dievo buvimą ar nebuvimą?” Tarp kitko tame straipsnyje rašoma: “Šachmatų lenta ir figūros yra organizuota sistema. Figūros surišamos harmoningai, dėsningai, kad viena kitą saugotų, remtų, užimtų centrą, izoliuotų

partnerio užmačias, pultų... Ar jos savaime atsirado? Ne! Reikia intelekto, proto. Protas negyvas figūras rikiuoja, organizuoja ir jomis triuškina partnerį... Atsitiktinumas — kvailių motina. Kosmą, medžiaginius kūnus, molekules, atomus mes matome, pažįstame tarsi šachamtų lentos figūras: organizuotus, surikiuotus, tikslingai surištus. Taigi turi būti ir protinga būtybė, juos sukūrusi, sutvarkiusi. Yra jie — yra ir ana protingoji būtybė, kuri vadinama Dievu”.

Paprastai ir protingai išdėstyta. Juk mūsų protas vis klausia: iš kur tai atsirado? kokia to priežastis? kodėl tai taip gerai ir tiksliai veikia? Logiškai, nuosekliai galvojant, priežastingumo ir tikslingumo dėsniai reikalauja daiktų, gamtos kūnų, gyvių buvimo ir tikslingumo priežasties. Taip protas prieina prie galutinės, paskutinės priežasties. Ji yra ir tegali būti Dievas.

Edward Fredhus, šiaip Dievo netikintis fizikas, žiūri į pasaulį, kaip į milžinišką kompiuterį. Jis laikos nuomonės, kad tam tikra aukštesnė inteligencija turi būti suplanavusi tą problemas sprendžiančią mašiną, kuri yra universas. Kitas, Dievą tikintis, mokslininkas Keneth Boulding galvoja, kad gyvenimas ir evoliucija negali būti atsitiktinumas. Toks nuostabus procesas, kaip evoliucija, turi būti išmąstytas.

Taigi tiek sveikas galvojimas, tiek mokslininkų nuomonės (nors ir ne mokslinės išvados) bei filosofiškas svarstymas reikalauja buvimo ir tikslingumo priežasties. Ta galutinė priežastis turi būti protinga, išmintinga, visagalė būtybė. Tai tegali būti tik Dievas.

Visi daiktai, gamtos kūnai, gyviai gauna savo buvimą ir veikimą iš kito ar kitų. Dievas nėra iš kito, negauna savo buvimo iš kito. Jis buvo visada, veikia per amžius, yra amžinas.

KRIKŠČIONIS GYVENIMO KELYJE

(Išglebę bevaliai žmonės, šėtonizmo garbintojai, geležinė muzika)

VYTAUTAS KASNIŪNAS

Didmiesčio gatvėje skamba skubančių žmonių žingsniai, juos pasveikina ir palydi krautuvių langų manekenai, grakščios, puošnios damos, madas reklamuodami plastikiniai vyrai. Pro šalį praslenka barzdos, kūtvėlinės galvos, praeina besikumščiuodami, bešlamodami su roko muzikos garsais. Šioje žmonių minioje ir tu, minios žmogus, savo batų kaukšėjimais susilieji į tuos garsus. Ir tavo rankos ritmuoja į ritmingai banguojančių rankų judesius. Susirūpinusių veidų šešėliuose ir tavo veidas rūpesčiais apgaubtas. Minios akių žiburiuose žiba ir tavo akys. Minios garsuose tu nori girdėti tik savo pasaulio minčių garsus.

Ir klausi, sustojęs prie raudonų šviesų, apie ką dabar žmonių minia galvoja. Apie ką? O apie ką tu galvoji, dabar eidamas, žalioms šviesoms sušvitus?

— Apie gyvenimą! — surinku.

— Apie gyvenimą! — atsako minia.

— Apie krikščionį, skubantį minios gyvenimo kelyje! — šaukiu balsiai, norėdamas perrėkti iš kelių krautuvių spiegančią metalinę muziką.

Įeinu į vieną didelę krautuvę, kuri iškart man sudaro įsivaizduojamo pragaro vaizdą. “Gyvenimas pragare”, — galvoju apie čia susirinkusią minią. Prisimenu Susan Miller naują draminių veikalą “For dear Life”. Apie “baby boom” generaciją autorė pasakė: “Shake each other”. Ir purtosi, šokinėja, draskosi visa krautuvė — jaunimo minia, kur tik keletas vyresnio amžiaus. Muzika cypia gergždžiančiu balsu, geležies girgždėjimais, riksmis skamba dainos. Vaizdajuosčių skyriuje matau šokinėjančius pragaro velnius, be-

(b.d.)

skaitančias pusnuoges merginas, besižargstančias roko garsenybes, kurie iš milijoninės apstulbusios minios krauna milijonus.

Jei kas manytų, kad tik aš vienas toje riksmų ir šauksmų minioje taip galvoju, tepasiklausu, ką sako buvęs heroino vergas, buvęs šėtonistų vyriausias kunigas, turėjęs per 1500 savo „tikinčiųjų“, Mike Wamke, 1972 m. parašęs knygą „The Satan Seller“, kurios parduota per 3 milijonus egzempliorių. Jis televizijos programoje „20-20“ pasakė, kad nėra jokios abejonės, jog yra glaudus ryšys tarp šėtonistų ir tos sunkios metalinės muzikos. Jis tai patyrė, priėmęs krikščionybę, kai jo įstaigos 30 tarnautojų kasdien susilaukia tūkstančius paklausėjų iš tų, kurie turėjo ar tebeturi ryšius su šėtonizmu.

Šis žymus aktorius-humoristas, priėmęs krikščionybę, sako: „Jei Dievas galėjo pašaukti mane, jis gali pašaukti kiekvieną iš mūsų“. Muziką jis palygina su medžio lenta, kuri gali būti panaudota geram ir blogam tikslui. „Jei 2x4 lentą jūs paduosite į rankas Ku Klux Klanui, galės daug blogo padaryti, bet jeigu paduosite staliui, jis medžio lentą panaudos tam, kam ji skirta“. Taip pat ir muzikos lyriškas jausmingumas veikia vienaip, bet kai jos atlikėjai pasirodo pusnuogiai, su šėtoniškais karikatūromis, su ragais ant galvų ir žemyn nusuktais kryžiais — atsidaro pragaro vartai“.

Šis 43 metų aktorius-humoristas Mike Wamke, kuris, savo krikščionišką tikėjimą išryškindamas, pasirodo scenoje, televizijos ir radijo programose 22 kartus per mėnesį, išleido 12-tą humoristikos albumą, pavadintą „One in a Million“. Kai buvo išleisti jo humoristiniai albumai, „Record World“ žurnalas paskyrė jam premijas 1976-1979 m., kaip „Contemporary and Inspirational non-musical artist of the year“. Priėmęs krikščionybę, jis pasmerkia ir gailisi savo ankstyvesnių praeities gyve-

nimo dienų. Į šėtonistus jis įsijungė, būdamas 12-13 metų amžiaus. Studijuodamas kolegijoje, jis buvo šėtonistų vyriausias kunigas. Jis prisipažįsta: „Buvau nusidėjėlių žvaigždė“. Jis vartojo heroiną. Jo šėtoniški pasekėjai, kurie pripažįsta „gailestingumo žudymą“ (mercy killing), nutarė jį nužudyti. Suleidę didelę heroino dozę, jį paliko San Bernardino, Calif., gatvėje. Praeiviai, radę jį gatvėje, nužėžė į ligoninę, kur jis pasveiko.

Po to jis tarnavo savanoriu kariuomenėje. Buvo Vietname. Dievui pašaukus, kaip jis pats pripažįsta, priėmė krikščionybę ir pasiryžo kovoti su šėtonizmu. Jis įspėja: „Žmonės nežino, kaip žalingai šėtonizmas plinta paauglių tarpe“.

Dabar jo aktoriaus-humoristo įstaigoje dirba 30 žmonių. Jis sako, kad apie 70% paklausėjų yra turėję ar tebeturi ryšių su šėtonizmu. Anksčiau į jo įstaigą kreipdavosi pagalbos jaunuoliai maždaug 20 metų amžiaus, o dabar labai padidėjo skaičius 13-14 metų jaunuolių. Ar tai ne baisu?! Roko geležinė muzika kenkia klausai, šviesų žybčiojimas — akims, velniškas raitymasis scenoje — moralei. Televizijos programos eina tuo pačiu keliu!...

Pakviestas Mike Wamke surengė savo programas Danijos, Švedijos karaliams, lankėsi Europoje, Azijoje, Australijoje, Pietų Afrikoje, Naujojoje Zelandijoje, Kanoje. „Aš niekada nebuvau pavyzdingas krikščionis, — sako Mike Wamke, — čia aš skiriuosi nuo kitų, kurie turi mandatą nurodyti, kaip reikia gyventi. Jėzus yra tobulas. Aš skiriu savo krikščionišką gyvenimą kalbėti apie Jį, bet ne apie save“.

Triukšmingą miestą palikau paskendusį šviesose ir metaliniame užesyje. Kelyje prisiminiau Petro Vaičiūno veiklą „Prisikėlimą“, kurio tekstą, dirbdamas teatre, buvau išmokęs atmintinai. Ausyse tartum pasigirdo tėviškės varpų garsai,

skelbią Velykų šventę — Prisikėlimą. Tėvo maldos balsas, šeimai susėdus prie Velykų stalo, ir pasakyti penki žodžiai: “Prisikeikime ir mes naujam gyvenimui!”

Gaivinantis pavasario vėjas vyte išvijo iš žmonių minios į laukus, į vienu- mą ežero pakrantėse, miško prieglobs- tyje. Čia, mažame kaimelyje, pakelėse ir sodybose rymo septyni kryžiai, lietuvių tautodailės koplystulpiai su Nukry- žiuotojo, Rūpintojėlio, Marijos, šv. Ka- zimiero ir kitų šventųjų skulptūromis, kuriose dail. Daugvila išryškino dva- siškai lyrinį jausmingumą, medyje kal- bančius veidus akių žvilgsniais jun- giančius su praeiviais.

Mano žingsniai vieniši, mano mintys ir tylūs žodžiai skirti Rūpintojėliui — pasakojau jam savo įspūdžius, patirtus triukšmingame mieste...

Vakare girdėjau televizijos “60 mi- nučių” programoje pasikalbimą su prezidentu Reagenu, kuris pabaigoje pasakė: “We are hungry for spiritual revival” — “Mes alkstame dvasinio atgimimo”.

O mes?., su kokiomis mintimis išeiname į gyvenimą po Prisikėlimo?..

KONKRETI ARTIMO MEILĖ

CHIARA LUBICH

“Kas turi dvejus marškinius, tepasida- lija su neturinčiu, ir kas turi ko valgyti, tegul taip pat daro” (Lk 3, 11).

Tuos žodžius sakė Jonas Krikštytojas minioms, susirinkusioms prie Jordano upės krikštytis. Jų tarpe buvo ir muitininkų. Ka- dangi jie rinko mokesčius Romos valdžiai, visuomenės buvo laikomi viešais nu- sidėjėliais. Minioje buvo taip pat ir karei- vių. Jie gi buvo laikomi kaip asmenys, esantys “toli nuo Dievo”, nes kilę iš pa-

gonių. Tačiau Lukas kreipia dėmesį į jų gerą valią, kai jie klausė Krikštytoją: ką jie turėtų daryti, kad atsiverstų ir galėtų priimti Mesiją?

Žmonės, apie kuriuos manoma, kad jie yra toli nuo Dievo, kaip moteris, kuri buvo sugauta svetimaujant, gerasis nusikaltėlis, nukryžiuotas šalia Jėzaus, ir kiti tolygūs iš tikrųjų dažnai yra labiausiai atviri Evangelijai.

Tas Krikštytojo raginimas su kon- krečiais patarimais ir yra jo atsakymas geros valios žmonėms. Lukas, aprašy- damas tą sceną, padeda mums geriau su- prasti, kad širdies paruošimas Jėzui pasireikia ne gražiais žodžiais ir jausmų išsiliejimu, bet Dievo valios vykdymu, ypač mylint kitus, konkrečiai rodant jiems mūsų solidarumą, dalinantis gėrybėmis, maistu, drabužiais, pastoge, padedant tiems, kurie stokoja esminių dalykų. Taip vėliau mokė Jėzus.

Iš tikrųjų artimo meilė krikščionio gyvenime, visose situacijose ir veikloje yra svarbesnė, negu ilgos maldos, varginanti atgaila ar atsižadėjimas profesijos bei užsiėmimo, kurie taip pat savyje yra geri.

Evangelistas nori, kad suprastume kitą svarbų mokymą, jog draugystė su Dievu ir šventumas nėra rezervuoti tik privilegijuo- tai asmenų kategorijai ar apriboti ypatin- gai gyvenimo situacijai. Tas mokymas yra atviras visiems.

Prie to jis dar pridėdą, kad autentiškas krikščionio gyvenimo pavyzdys, pagrįstas artimo meile, lengvai suprantamas ir veikia tuos, kurie laikomi nutolusiais nuo Dievo.

Kaip mes turėtumėm pagal tuos Jono Krikštytojo žodžius gyventi? Turime my- lėti konkrečiai...

Turime mylėti konkrečiai ir būti budrūs, kad mūsų artimo meilė nesiribotų tik žodžiais, bet reikštųsi veiksmais, dide- liais ar mažais.

Iš anglų kalbos išvertė **Kostas Paulius**.

SNIEGO BARELJEFAI (Žiemos eilėraščiai)

1. Ledo gabalai danguj
Išbarstyti.
Šiandien Šiaurės pašvaistė
Pražydo

Atminty, širdy ir naktį —
Vien apšarmoję
Kamieniai sekvojų:
Šakos — į žvaigždes,
Šaknys — į mirusiųosius,
O dainos —
Į sniegą, į sniegą.

2. Visos snaigės —
Baltosios seserys.

Visos moterys
Ledinės motinos
Į amžiną įšalą

Skausmo sodinukus sodinančios

Ant vaikų kapų.
Ar beparašyt liūdnesnį
Žiemos sonetą
Baltom istorijos dėmėm?

3. Po pilkai rožiniu dangumi
Keltas įsispyręs į didelį lauką,
O laukas — į dar didesnę
Naktį, kurios begalybė
Atitverta vakaro ir ryto ženklais,
Užklotais geltonu sutemų sniegu.

Ramybės smėlio spalvos sniegu,

Ant sniego ir virš sniego.

Skrajojančioms vėlėms
Šiauriniuose Edeno soduose

Ramybė.

4. Pasaulis linksmas,
Pasaulis liūdnas,
Pasaulis visas
Pavirtęs į Las Vegas
Po negailestinga saule.

Nevados dykumoje

Pasaulis užsiėmęs

Sniego žmogaus medžiokle —
Azartiškiausiu amžiaus žaidimu.
Gal skiriasi vieni nuo kitų
Tik tuo, kad už žaidimą šį
Moka kas — viltimi,
O kas — krauju.

1989 m.

ROMANO "VIRGIN AND MARTYR" TURINYS

Kai kun. Andrew Greeley rašo romaną, tai jam rūpi ne vien personažų intrigos, bet gilesni žmogiški klausimai. Dėl to verta patyrinėti, ką Greeley nori pasakyti apie modernų katalikišką gyvenimą šiame romane vaizduojamoje visuomenėje.

Sprendžiant šį klausimą, pirmiausia bus naudinga susipažinti su romano "Virgin and Martyr" turiniu. Romanas prasideda, pasakojant, kaip buvęs seselės Katarinos mylimasis ir jos pusbrolis kunigas rūpinasi teisme išaiškinti, kur yra dingę keletas milijonų dolerių, kuriuos Katerina, kaip savo tėvų palikimą, kažkokiu būdu yra perkėlusį į Pietų Ameriką paremti revoliuciniam sąjūdžiui. Katarina yra žuvusi kažkurioje Pietų Amerikos valstybėje, kaip išsilaisvinimo teologijos atstovė ir revoliucinio sąjūdžio veikėja.

Toliau autorius pasakoja visą Katarinos gyvenimo istoriją, pradedant nuo mokslo metų ir jos skaisčios meilės būsimam advokatui, kuris dabar rūpinasi jos palikimu. Katarina, kad nebūtų po mirties pasmerkta, įstoja į vienuolyną, priešinantis tėvams. Naujokyste ir vienuoliniame gyvenime ji nepraranda savo jaunos gražuolės entuziazmo ir meniško dailininkės nusiėtikimo. Vienuolinio gyvenimo ji neišsizada net tada, kai susidomi ir susirūpina JAV gyvenimo socialiniais nelygumais ir įsijungia į išsilaisvinimo teologijos sąjūdį.

Paskirta vaikus mokyti tikėjimo vienoje parapijoje mokykloje, ji įeina į konfliktą su klebonu, atsisakydama mokyti vaikus pagal Baltimorės katekizmą. Ji nori vaikus mokyti religijos, sekdamas II Vati-

kano susirinkimo dvasia. Alkoholiką asistentą, kuris gretinosi prie jos lytiškai santykiuoti, ji smarkiai apmuša.

Įsijungdama į anarchistinius sąjūdžius, ji tampa JAV administracijos priešininke. Ji dalyvauja riaušėse prieš demokratų konvenciją 1978 m. Čikagoje. Ta proga ji buvo areštuota. Įvairiose demonstracijose ji dalyvavo ir Niujorke bei Vašingtone, kur būdavo taip pat areštuota.

Su vienuolija jos ryšys iš karto nenutrūksta. Vėliau ji įsijungia į išsilaisvinimo teologijos kursus Niujorke ir tampa šių kursų vedėjo kunigo sekretore. Pagaliau už jo išteka. Ilgainiui paaiškėja, kad jis lytiškai nesidomi moterimi. Jos gyvenimas pasidaro beprasmis. Iš tokios padėties ją išgelbsti pusseserė.

Toliau Katariną randame kažkurioje Pietų Amerikos valstybėje, veikiančią revoliuciniame sąjūdyje. Paaiškėja, kad žmonės jos veiklai nepitaria. Jie yra nepatenkinti savo diktatoriumi, bet ir jos nelaiko sava. Tada ji pradeda galvoti, ar ji eina geru keliu. Galvoja pasitraukti iš tos veiklos ir atitraukti iš jos savo pinigus. Tai pajunta kunigas, kuris yra šios veiklos organizatorius. Pirmiau negu ji apsisprendžia pasitraukti, kunigas ją išduoda vietos valdžiai. Ją suima ir sumuša.

Bet ji, nušovusi du sargybinius, sugeba išsilaisvinti ir net pasiekti JAV. Revoliucinis sąjūdis pasirūpina ją paskelbti mirusia, kad jie galėtų naudotis jos pinigais.

Atvykusi Amerikon, Katarina susitaiko su ta žinia, kad yra mirusi, ir, pakeitusi savo pavardę ir vardą į Angelę, vienoje užkampio kolegijoje skaito kursą apie tapybą. Jos du draugai, buvęs mylimasis ir kunigas pusbrolis, netiki, kad ji mirusi, jos ieško ir suranda. Jai atsiranda galimybė

grįžti prie savo jaunystės mylimojo, tačiau, praleidusi naktį su juo, nuo jo pabėga.

Romanas baigiamas svarstymu teisme apie jos pinigus. Jos buvęs dvasios vado-vas, padedant dviem liudininkams, įrodo, kad Katarina tikrai yra mirusi. Jos myli-masis advokatas nesistengia įrodyti, kad teismo sprendimas yra neteisingas. Teisme dalyvauja ir ji pati, nežinant nei advokatai, nei kunigui, nes yra pakeitusi savo išvaizdą.

Prasideda pasitarimai apie jos vedybų galimybę su jaunystės mylimuoju. Ji nėra tikra, ar galėtų būti gera vyro žmona. Pa-galiau susitariama. Pusbrolis kunigas ren-giasi ruošti pamokslą vedyboms. Jis nus-prendžia, kad jo ruošiamas Kalėdų pamokslas tiks ir vedyboms.

Tai toks yra labai suglaustas romano turinys. Jame yra labai įvairių ir įdomių supainiojimų ir talentingai sudarytų situa-cijų. Dėl to jis yra vienas labiausiai skai-tomų knygų JAV. Tačiau jame yra ir įvai-rių pokalbių bei pareiškimų, dėl kurių jis yra vertas svarstymo religiniu atžvilgiu.

KĄ GREELEY NORI PASAKYTI KATALIKIŠKAI VISUOMENEI?

Pažiūrėkime dabar, kokį priekaištą šiuo kūriniu daro kun. Greeley moderniai katalikiškai visuomenei. Čia jis iškelia įvairias modernaus gyvenimo aplinkybes, iš kurių galima suprasti, ką autorius gal-voja apie šiandieninį katalikų dvasingumą. Pagrindinis romano personažas seselė Katarina, revoliucionierė ir pagaliau pa-bėgėlė į menišką veiklą, yra pagrindinė tų pažiūrų nešėja, kurios, atrodo, rūpi ir kunigui Greeley.

Pirmiausia reikia pabrėžti, kad čia nedaroma priekaišto katalikų tikėjimo pag-rindams. Čia nėra nei netikėjimo, nei abejonių katalikų tikėjimo tiesomis. Kata-rina yra konflikte tik beveik su visomis ka-talikiškos visuomenės gyvenimo apraiš-komis. Ji yra konflikte su savo šeima,

Sakykla Kauno bazilikoje

pasirinkdama vienuolinį gyvenimą, tėvui ir motinai protestuojant. Ji yra konflikte su savo vienuolija, iš jos tvarkos pasi-traukdama ir pagaliau visai iš jos išsto-dama. Ji yra konflikte su jaunesniąja ir vyresniąja kunigija. Aštriame konflikte ji yra su JAV socialine ir politine santvarka, išeidama kovoti prieš Vietnamo karą ir prieš mobilizaciją apskritai. Ji yra kon-flikte su savo pusbroliu kunigu, atsi-sakydama dalyvauti jo primicijose ir ta proga išreikšdama protestą katalikiškai

kunigiškai institucijai. Pagaliau ji yra kovoje ir su savo jaunystės mylimuoju, kurį ji vadina „male chauvinist pig“. Tačiau visuose šiuose protestuose nėra užuominos, kad ji kovotų prieš katalikų tikėjimo tiesas, ar kurtų savitą teologiją. Nors, žiūrint į visą jos veiklos pobūdį, to lyg būtų galima laukti.

Nėra abejonės, jog ji supranta, kad yra nusikaltusi Bažnyčios santvarkai, tačiau ji nedaro principinio priekaišto katalikybei. Atrodo, kad Greeley kaip tik nori tai pasakyti.

Kitas, pagalbinis šio romano personažas Monika, lenkiškos kilmės, prisivilioja Nikolą, buvusį Katarinos mylimąjį, lytiškai su ja santykiauti, tačiau ir ji yra tradicinė katalikė, kas sekmadienį einanti Komunijos. Į savo nusikaltimą ji žiūri kaip į mažai reikšmingą dalyką, nenutraukiantį ryšio su katalikybe. Tačiau šių personažų katalikybėje yra kažkas negero, ką kun. Greeley ir nori pasakyti.

“GYVOJO SIDABRO IR RŪKO” JUNGINYS

Romane atvaizduotą katalikybę gal mums padėtų suprasti tai, kaip savo ir kitų katalikybę aptaria Katarinos pusbrolis kunigas. Šis katalikiškumas, pasak jo, yra būdingas tuo, kad jis savyje yra kažkas nesiderinančio. Iš vienos pusės jis yra labai gyvastingas (kaip gyvasis sidabras), iš kitos — paskendęs neveiksminguose rūkuose.

Kun. Blakie kartu su advokatu Nikola yra atvykę į Rio miestą, tikėdamiesi surasti Katariną ir ją sulaukyti nuo jiems nepatinkančios jos veiklos. Savo bendrakeleiviui kunigas Blakie sako: „Niekas nesi-priešina Dievo malonei, Nikola. Tai yra kombinacija rūko ir gyvsidabrio. Ji įsisiskverbia pro smegenų plyšius ir junginius, užpildydama tarpus tarp smegenų taip, kad mūsų planai, programos ir asmenybės yra paliekamos tuščios. Ji (Die-

vo malonė) užvaldo kraštutines angas, kurias mes jai užleidžiame ir tada, kai mažiausiai tikimės, ir manome, kad būsime padarę visa, kas galima, tai sukliudyti: tada įvyksta tas didysis sprogimas” (p. 14–15). Kun. Blakie tai sako apie save, bet tuo jis dar labiau nori aptarti Katarinos elgesį.

Toks Dievo malonės aptarimas sudaro pagrindą suprasti šio romano kompoziciją. Tačiau šiame simboleje glūdi ne tik šio kūrinio samprata, bet ir jo trūkumai. Tai yra dėl to, kad autorius šį simbolį aiškina kitaip, negu jį aiškinčių pašalinis jo vertintojas.

Jeigu šį simbolinį krikščionio aptarimą imame jo natūralia prasme, tai krikščioniu, ir šiuo atveju kataliku, turime suprasti tokį žmogų, kuris gyvai reaguoja į gyvenimo paerzinimus, panašiai kaip šaltis ir šiluma veikia termometro gyvąjį sidabrą. Tačiau Dievo malonė šiam žmogui yra tarsi rūkas, kuriame jis gyvena. Bet kaip rūkas nedaro įtakos termometrui, taip ir Dievo malonė, pagal šio simbolio prigimtį, negalėtų daryti tiesioginės įtakos tikinčio žmogaus gyvenimui. Ir tai, rodos, logiškas galvojimas, kurį galima pagrįsti ir senuoju Aristotelio. Jis savo metafizikoje sako, kad jeigu du daiktai yra vienas kitam priešingi, jie negali turėti palinkimo jungtis vienas su kitu, nes jie vienas kitam yra svetimi. Bet jeigu mes gamtoje matome skirtingų jėgų junginių, tai, pagal Aristotelį, jungiantį vaidmenį atlieka medžiaga (Metaph. XIII, 1075a).

Tačiau kun. Blakie nesilaiko savo paties pateikto simbolio logikos, Dievo malonę aptardamas rūko įvaizdžiu ir sakydamas, kad tas rūkas veržiasi į termometrą ir, kalbant apie žmogaus gyvenimą, jame įvykdo tą didįjį triukšmą, kurį protingam žmogui reikėtų sukliudyti. Ir taip mes patenkame į neišaiškinamą Katarinos veiklos situaciją. Pagal čia pasiūlytą krikščionio aptarimo simbolį, turime pagrindą manyti, kad Katarinos

išsišokimai yra tarsi gyvsidabrio reagasimas į gyvenime iškilusias problemas. Tačiau kun. Blakie čia mus sulaiko, sakydamas, kad tą sprogimą Katarinos gyvenime sudaro rūkas, t.y. Dievo malonė, įsiskverbusi į jos smegenų tarpus. Tai yra problema, kurios sprendimo šis romanas neduoda, o tik ją iškelia.

IŠSISUKINĖTOJA

Norint ieškoti atsakymo į klausimą, ką kun. Greeley šiame romane nori pasakyti apie katalikišką visuomenę, verta atkreipti dėmesį į tai, ką Katarinos pusbrolis kunigas jai pasako romano pabaigoje. Jis drįsta ją vadinti kankine, būtent ta prasme, kad ji liudija ne tiek Dievą, kiek gyvenimą, nes liudijimas gyvenimu užtrunka ilgiau, negu liudijimas mirtimi. Tačiau čia pat jis save ir sukritikuoja, sakydamas, kad Katarinos liudijimas yra būdingas pabėgimu nuo gyvenimo problemų, norint neutralizuoti gyvenimo baisumus (p.499). Pusbrolis jai prikiša, kad ji visada stengėsi išvengti asmeninės atsakomybės. Ji pabėgo nuo kunigo Roy, kuris buvo ją vedęs, ji pabėgo iš vienuolyno ir iš revoliucijos sąjūdžio. Tačiau namo ji taip pat nesugrįžo. O prisimindama Angelės vardą, ji norėjo pabėgti pati nuo savęs.

Šalia to, pusbrolis jai prikiša, kad ji už savo nesėkmės kaltino visus kitus: savo tėvą, kun. Roy, policijos inspektorių Filipe. Į kaltinamųjų grupę ji įtraukė ir savo buvusį mylimąjį bei pusbrolių kunigą. Prie jos pabėgimų galima priskirti ir pabėgimą į meninę kūrybą — tapybą, dėstant užkampio kolegijoje.

Apie tai mąstydamas kun. Blakie pats prisipažįsta, kad jo jai priskirtas kankinės titulas netinka. Kad jis jai tikrų, tai jai reikia dar daug jėgos iškęsti gyvenimą. Jeigu ji apsispręstų jungtis su Nikola, tai ją galėtų išgelbėti tas švelnumo ir tvirtumo junginys. Čia jis vėl prisimena gyvsidabrio ir rūko junginį aptarti Dievo malonei,

kuri pro langus galėtų įsiskverbti į jų gyvenimą.

Pabėgimas nuo problemų, ar gal nesugebėjimas jungti gyvenime iškilančias problemas į vieną žmogišką uždavinį lydi ir kitus šio romano personažus. Katarinos motina yra mistike ir užsiima tik ruošimu arbatėlių savo grupės narėms. O jos tėvas nesiskiria nuo “Wall Street Journal” ir nuo domėjimosi akcijomis. Ir šios šeimos likimą Greeley atvaizdavo nerealiai. 1973 m. birželio mėnesį jų namuose dujos pateko į oro vėdinimo aparato vamzdžius, ir jų namai su gyventojais buvo išmesti į tarpkosmines erdves. Tokia yra šios generacijos pabaiga — priduria autorius (p.397).

Pabėgimą nuo problemų liudija ir Katarinos dvasios tėvas bei išsilaisvinimo teologijos mokytojas. Jis, matydamas, kad Katarina nori trauktis iš revoliucinio sąjūdžio, užuot sprendęs problemą protin-gai, nutaria ją nužudyti. Jis tai įvykdo, atiduodamas ją į savo priešų rankas. Būdinga ir tai, kad, prieš leisdamas ją suimti vietos policijai, jis ją pabučiuoja. Tai aiškiai primena Kristaus išdavimo sceną. Katarina net po to nesugeba jo nekęsti. Taigi šiame romane pagrindiniai personažai yra būdingi, pabėgdami nuo savęs, būtent nuo tos ideologijos, kuria jie buvo persiėmę.

GYVENIMIŠKOS IŠMINTIES TRŪKUMAS

Ką būtų galima pasakyti apie šiame kūrinyje vaizduojamos katalikiškos visuomenės religingumą? Iškart reikia pasakyti, kad turbūt nė vienas katalikas teologas nesutiks su tuo malonės aptarimu, kuris duodamas šiame romane, būtent, kad ji yra rūkas, o žmogus — termometras. Visuotinai priimtas Dievo malonės aptarimas katalikų teologijoje sako, kad žmogus, esąs Dievo malonėje, yra Dievui malonus. Tai reiškia, kad Dievo malonė yra ne koks

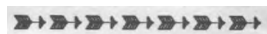
išorinis priedas žmogui, bet pats žmogus pasidaro Dievui malonus. (Aišku, čia kalbame apie pašvenčiamąjį Dievo malonę). Iš tokios sampratos yra kilęs ir pats Dievo malonės vardas. Dievo malonė yra tam tikras žmogaus stovis. Šitokį stovį pats žmogus turi pažinti ir suprasti. Bet kaip tik pagrindinis šio romano personažas Katarina ne taip supranta Dievo malonę. Jai malonė yra tik atsitiktinumas. Žmogus veikia kaip termometras, reaguodamas į šaltį ar šilumą. O pagal jos pusbrolio kunigo galvosena, Dievo malonė yra įsibrovimas į žmogaus smegenis. Paties žmogaus atsakingo pažinimo čia beveik nėra.

Išvada, kurią galėtume pasidaryti iš šio romano, būtų ta, kad čia nėra protingo priėjimo prie Dievo malonės. Negana to, ir žmogaus prigimtis čia suprantama ne tiek kaip protingas veikimas, bet kaip spontaniškas reagavimas į išorinius paerzinius. Taigi Katarina turi krikščionišką tikėjimą, bet neturi krikščioniškos galvosenos. Kai ji bando galvoti ir rasti pagrindus, kaip pateisinti savo revoliucinę veiklą, iš to išeina nei šis, nei tas. Savo revoliucinę veiklą ji grindžia, kaip pati pasisako, Visigotų teologija. Kadangi, pasak jos, krikščionybė yra nusikaltusi Visigotams, juos atmesdama, tai už tai ji nori atsisteisti savo revoliucine veikla, stodama prieš savo tėvų ir JAV visuomeninę santvarką (p. 317-318).

Sunku išvengti klaikaus įspūdžio, kurį sukelia šitokia filosofija, kurią ji vadina teologija. Katarina neturi praktiškos išminties. Kas yra praktiška išmintis? Tai sugebėjimas pažinti ne tik bendrinius principus bei esamą gyvenimo tikrovę, bet ir sugebėti tuos dalykus suderinti. Juos suderinti negali niekas kitas, o tik pats konkretus žmogus. Katarina pažįsta krikščioniškus principus, pažįsta esamą socialinį neteisingumą, tačiau ji nesugeba padaryti protingos išvados.

Katarinai trūksta to, ką pasako geras lietuviškas žodis — pasaulėžiūra. Šis terminas kaip tik gaubia savyje tuos tris dalykus, kurie yra reikalingi praktiškai išminčiai: krikščioniškus principus, dėmesį esamai gyvenimo tikrovei ir sugebėjimą juos protingai spręsti. Tai buvo didelis nepriklausomos Lietuvos šviesuomenės religinės kultūros turtas. Jo dėka didelių gyvenimo stumdymų atvejais, kuriuos ta šviesuomenė išgyveno šiame šimtetyje, ji išvengė klaidų blaškymusi į visas puses. Gal ši šviesuomenė stokojo gilesnės krikščioniškos mistikos, tačiau ji buvo išmokyta rūpintis susidaryti savitą ir gyvenimišką pasaulėžiūrą. Reikia pripažinti, kad tai buvo nemažas nepriklausomos Lietuvos religinių mokytojų, ne tik kunigų, bet ir pasauliečių nuopelnas.

Bet grįžkime dar prie kun. Greeley romano. Jau esame atkreipę dėmesį į šio romano personažų nesugebėjimą protingai jungti krikščioniškus principus su konkrečia gyvenimo tikrove. Šis trūkumas kartu liudija ir šios visuomenės Dievo Sūnaus išikūnijimo teologijos supratimo trūkumą. Nors šioje visuomenėje krikščionybė egzistuoja, bet tik rūko pavidalu, o ne konkretesne forma. Nors šio romano personažai ir eina į konkrečią tikrovę, bet, pajutę savo negalią, iš jos pabėga. O Katarina, pakeisdama savo vardą į Angelę, liudija pasitraukimą iš žemiškosios tikrovės. Galimas dalykas, kad šio romano autorius pats šį personažų trūkumą pastebėjo, nes leido vienam personažui, pusbroliui kunigui, į tai atkreipti dėmesį. Kai jis turėjo ruoštis vedybų pamokslui, juto reikalą padaryti užuominą apie Kalėdas. Jis sakė, kad Kalėdų pamokslas galėtų tikti ir šioms vedyboms. Kalėdų paslapties sujungimas su čia atvaizduotu gyvenimu galbūt galėtų būti raktas šiame romane iškeltai problemai išspręsti.

Naikinamoji “rūšis”

Nijolė Jankutė

Skaitant įvairius straipsnius apie gamtos taršą bei apsaugą amerikietiškoje, lietuviškoje, o ypač pralaisvėjusioje Lietuvos (kur gamtos tarša jau siekia aliarmuojančių proporcijų) spaudoje, ateina mintis, kad šiais laikais, galbūt labiausiai nukenčiantis ir labiausiai apsaugos reikalingas vis dėlto yra... žmogaus vaikas. Ir gimęs, ir dar negimęs. Jau priešmokykliniame amžiuje vaikas dažnai seksualiai eksploatuojamas (klestintis vaikų pornografijos biznis, klaidūs incesto atvejai, darželinukų skriaudimo atvejai), fiziškai kankinamas, pagrobiamas, nužudomas, o negimęs — žudomas abortais pagal pareikalavimą... (4.000 kūdikių per dieną; 22 mil. per 16 legalizuoto aborto metų JAV-bėse!). Turtinių kraštų žmonės pasidarė Amerikoje populiariai vadinama “throw-away” (išmetančiųjų) karta. Išmetami ne tik daiktai ar maistas. Iš švelnaus kačiuko išaugo katinas. Nebereikia — į gatvę. Iš šuniuko — didelis šuo. Kur dėt? Į gatvę. Nusibodo akvariume žuvytė — į kanalizaciją. Netikėtas nėštumas — abortas. Kartais atrodo, kad ne tik švelniakailiai ruoniukai ir simpatingieji panda meškiukai tapo nykstančiomis rūšimis dėl užterštos gamtos ir žmogaus gobšumo, bet ir labiausiai beginklis — žmogaus vaikas — dėl laipsniško žmogaus nužmogėjimo ir širdies sukietėjimo.

Kaip žiaurumas gyvuliams supurtė giliau mąstančius žmones, kurie sukūrė įvairias gyvulių globos draugijas, taip ir kūdikių žudymas sukėlė pasipriešinimą žmoniškumo dar nepraradusioj visuomenėj, JAV-bėse susibūrusioj į “Už Gyvybę!” organizacijas.

Apie šių žmonių veiklą kovojant prieš legalizuotą kūdikių žudymą visi ne kartą esame skaitę amerikiečių spaudoje. Kiekvieną sausio mėnesį, minint liūdnąją nužmoginimo dieną, kada šio krašto aukščiausias teismas legalizavo abortus, sambūriai “Už Gyvybę!” rengia demonstracijas sostinėje ir kituose didmiesčiuose bei pamaldas bažnyčiose už nužudytuosius kūdikius. Raudonos rožės žiedas, kaip gyvybės simbolis, plačiai naudojamas “Už Gyvybę!” narių; mažos medžiaginės rožytės, kurias galima nešiot atlape, pardavinėjamos katalikiškose ligoninėse bei kitose už gyvybę pasisakančiose įstaigose.

Illinois valstijoje aktyviai veikia “Illinois Right to Life Committee” (Illinois Teisės į gyvybę komitetas). Ši organizacija spauda, seminarais, paskaitomis, reklamos, filmais skleidžia faktus apie negimusio kūdikio vystymąsi gimdoje; apie kiekvienos gyvybės svarbą ir neliečiamybę; apie kiekvieno žmogaus teisę į gyvybę ir gyvenimą ir apie žmonijos moralinę pareigą saugoti ir globoti žmogaus gyvybę.

“IRLC” organizacijai priklauso daugybė įvairių profesijų ir amato žmonių, taip pat daug jaunimo. Įdomu, kad čia galima rasti gydytojų, kurie anksčiau vertėsi abortais, tačiau, betarpiškai pamatę, kad tas, vadinamasis, “audinio gabalėlis”, tas “neasmuo” (non-person), kurį galima išmesti į šiukšlių dėžę pagal pareikalavimą, yra augantis ir skausmą jaučiantis žmogaus vaikas, pasibaisėjo, metė savo pelningą biznį ir dabar savo finansais bei autoritetu remia sąjūdį už gyvybę.

“IRLC” taip pat leidžia neperiodinį laikraštį — “IRLC News”, kuris plačiai informuoja apie organizacijos veiklą, kovojant su vad. “Pro-Choice” (Už pasirinkimą) aktyvistų klaidinančiomis informacijomis apie negimusio kūdikio vystymąsi; apie “IRLC” steigiamus ir išlaikomus namus nėščioms netekėjusioms moterims; apie galimybes kūdikį atiduoti adoptavimui; apie šio krašto senatorių, kongreso narių, teisėjų ir kitų įtakingų valdžios pareigūnų nusiteikimus šiuo labai giliai ir aštriai visuomenę liečiančiu klausimu.

Kauno arkikatedros didysis altorius ir vyskupo sostas

“IRLC” motto: “Blogis triumfuoja, kai geri žmonės nieko nedaro”. Todėl šiai organizacijai priklausantys daro daug. Reikia tik džiaugtis ir stebėtis, kiek pastangų, pinigų ir kieto darbo skiriama kovai už teisę gimt ir gyventi!

Vienas iš tų darbų — teisinga informacija jaunimui apie žmogaus išsivystymą nuo kiaušinėlio iki po 9 mėn. gimusio kūdikio ir apie gyvybės svarbą bei neliečiamybę. Veiksmingiausia informacija — vizualinė: filmai bei reklamos viešose vietose (autobusuose, ant pastatų sienų, prie didžiųjų kelių ar gatvių, o taip pat laikraščiuose).

Šiuo metu “IRLC” skelbia savo didžiulį informacinį-auklėjamąjį planą, 12 puslapių priedą “Chicago Tribūne” dienraščio š.m. gegužės 14 d. (Motinos diena) laidoje, ir kviečia visus, pritariančius sąjūdžiui “Už Gyvybę!” siųsti savo parašus (aiškiai išrašytą vardą ir pavardę) su 5 dol. auka šiuo adresu: IRLC, 53 W. Jackson Blvd., Rm. 832, Chicago, IL 60604. Čekius rašyti: Illinois Right to Life Committee

— Signature Ad. Pavardės bus išspausdintos minėtame dienraščio priede.

IRLC pirmininkė M. A. Hackett sako, kad “didžiulis puslapis, pilnutėlis parašų, bus akivaizdus pareiškimas, jog daugeliui Illinois valstijos gyventojų gyvybė yra brangi!”

Būtų gražu, kad tame puslapyje matytųsi ir lietuviškų pavardžių. Ir mes, ir mūsų jaunimas gyvename šiuo laiku, šiame krašte. Čia besigrumiančios blogosios ir gerosios srovės negali nei mūsų aplenkti, nepadariusios įtakos. Lietuviškumas, deja, nėra skydas, kuris apsaugotų nuo blogio. Pastangos ir darbai už žmogiškesnį ir žmoniškesnį žmogų yra ta apsauga, tas priešnuodis. Argi neverta prisidėti nors ir mažu įnašu prie tų, kurie stengiasi apsaugoti “naikinamąją rūšį” — žmogaus vaiką?

Rekomenduotina visiems suaugusiems pamatyti filmus: “Target Life” ir “Silent Scream” galima išsinuomoti rašant: IRLC, 53 W. Jackson Blvd., Suite 832, Chicago, IL 60604 arba skambinant telefonu 922-1918.

Mergaitės grožis ir žavumas

Juozas Vaišnys, S. J.

Mieloji Mergaitė,

Nevadinu Tavęs vardu, nes šiuo laišku kreipiuosi į kiekvieną mergaitę. Nors jūs visos esate trupučiuką viena nuo kitos skirtingos, nes vienos esate blondinės, kitos brunetės; vienos žemesnės, kitos aukštesnės; vienos jaunesnės, kitos vyresnės, tačiau visos turite bendra tai, kad esate mergaitės. Tad ir tu, mieloji mergaitė, esi viena iš jų ir tu turi didžiutis. Kartais sakoma, kad mergaitė yra sukurta iš visa to, kas gražu, švelnu ir kilnu. Galbūt Dievas, tverdamas pirmąją mergaitę, stengėsi į ją sudėti daug grožio, kilnumo ir švelnumo, nes žinojo, kad viena iš jūsų bus jo motina.

Tad žinok, kad ir tu esi lyg įsikūnijęs grožis. Tavo veide žaidžia saulutės spinduliai, Tavo akyse yra okeano gilumo, visa Tavo išvaizda dvelkia pavasariu. Ar tai tik tušti, nerealiūs komplimentai? Visai ne! Visas kultūringasis pasaulis tai jau seniai pastebėjo, pradėdamas moterį gerbti ir visur jai skirti pirmąsias vietas. Juk gerbiama ir vertinama tik tai, kas gražu ir kilnu. To Tavo grožio ir kilnumo niekas pasaulyje negali iš Tavęs atimti, išskiriant vieną asmenį. Ar atspėsi, kas yra tas asmuo? Tai Tu pati! Ir gal tragiškiausia yra tai,

Gyvybiniais klausimais besidomintiems ir daugiau informacijų pageidaujantiems galima skambinti minėtu IRLC telefonu. Taip pat galima skambinti telefonu 922-1920 ir pasiklausti ilgokos įrašytos informacijos.

kad Tu sudarkai savo grožį ir žavumą, norėdama būti dar gražesnė ir patrauklesnė, lyg nebūdama patenkina tu, kuo Tave Dievas taip gausiai apdovanojo. Bet žinok, kad žmogus, taisydamas Dievo kūrinį, gali jį tik sugadinti.

Žinau, kad Tu nori būti graži. Argi neatsimeni, kad dažnai priedavai prie mamos, kai buvai maža, ir vis klausdavai: “Mama, ar aš graži?” Juk mama Tau būdavo didžiausias autoritetas kiekvienu klausimu. Nežinau, ką mama Tau atsakydavo, bet jeigu ji norėdavo sakyti tiesą, tai turėdavo pripažinti, kad tikrai esi graži. Tu taip pat esi girdėjusi, kad kai kurie prikiša, jog per daug dabiniasi ir seki naujaisiomis madomis. Kartais Tau pagrasinama, kad tokiu būdu gali net nusidėti, vesdama į pagundą kitus. Tau tie grasinimai dažniausiai būna nesuprantami, ir Tu naiviai atsakai: “Aš taip rengiuosi ir dabinuosi tik tam, kad būčiau graži!”

Argi yra negera, kad Tu nori būti graži? Tai yra labai gera ir kilnu. Jeigu Dievas Tave tokią gražią sutvėrė, tai jis nori, kad Tu būtum ir pasiliktum graži. Negera būtų tik tai, jei savo grožiu visai nesirūpintum arba netinkamu būdu jį sudarkytum.

Taip, kadaisė savo grožiui įvertinti šaukdavaisi mamos autoriteto, bet dabar ją pamiršai. Grožio autoritetu dabar Tau tapo madų žurnalai ir biznierių reklamos. Bet žinok, kad jiems ne Tavo grožis rūpi, o tik jų pačių kišenės. Jų pinigines Tu krauni dolerius, o ant savo žavaus veido krauni sluoksnius dažų, paslėpdama tikrąjį grožį ir užsidėdama Užgavėnių kaukę. Atrodo, lyg Tu grimuotumėis, eidama į sceną vaidinti bjaurios, piktos raganos...

Niekas Tau nedraudžia vartoti šiek tiek kosmetikos, kad dar labiau paryškintum savo natūralų grožį — juk kiekvienam yra leista geras priemonės vartoti geram tikslui. Tačiau esi tikra grožio niekintoja, jeigu taip nuteplioji savo veidą, kad pasidarei nepanaši į jauną mergaitę, bet į kažką, kieno nė vardo nenoriu minėti. Tad saugok savo natūralų grožį ir žavumą, bet ne gadink! Nusimanančius apie grožį patraukia tik natūralus grožis, o ne dirbtinis. Juk gerai žinai, kad ir natūralūs perlai yra daug brangesni už dirbtinius.

Neseniai gavau laišką, kuriame vienas skaittytojas atsiuntė parinkęs keletą minčių apie tikrą

Klausykla ir kryžiaus kelių stotys Kauno bazilikoje

mergaitės žavumą, kuris yra kelias į kiekvieno vyro širdį. Čia ir pateiksiu tas mintis.

“Sužavėjimas patraukia. Bet ne vien tik fiziškai gražios yra žavios. Žavumas nepriklauso nė nuo amžiaus. Bet mergaitės žavumas yra tikriausias kelias į vyro širdį. Domiesi? Aš taip ir maniau, nes juk kiekviena mergaitė svajoja apie karalaitį iš tolimos šalies... Žavumu čia visuomet daugiau pasieksi negu kitokiomis pastangomis ir gudrumu. Kiekviena mergaitė yra natūraliai žavi, bet kuri tai supranta ir tuo pasinaudoja? Kartais žavumą gali nustelbti nedrąsa ir stoka pasitikėjimo savimi.

Žavumas yra reikalingas ne tik kelyje į vyro širdį, bet ir kiekviename socialinio bei visuomeninio gyvenimo kelyje. Bet kas gi yra tas

žavumas? Paklausk keletą vyrų ir gausi įvairių atsakymų. Jie vis tvirtins, kad tai yra tik maži dalykėliai: vienas paminės vieną, kitas kitą; bet sudėk juos visus draugėn ir pamatysi, kas yra žavumas.

Ar mergaitei sunku būti nuoširdžiai? Tikrai ne. Daug sunkiau jai būti nenuoširdžiai, nes šiuo atveju ji turėtų vaidinti, vaizduoti tai, kokia ji nėra. Paviršutiniška ir įsivaizduojanti moteris niekad os nebus žavi. Nuoširdumas sukelia sielos aidą kituose žmonėse, kurie tuoj pajunta kažkokią malonią šilimą, daug patrauklesnę negu graži išvaizda. Tad savo žavimo priemonių sąrašė įrašyk nuoširdumą pirmoje vietoje!

Žavumą turi rodyti visas mergaitės elgesys: švelnus balsas, malonus žvilgsnis, gražus apsiėjimas su kitais. Stenkis būti judri ir graži. Sakiau, kad išvaizda nėra viskas, bet ji neturi būti klaidinanti ir slepianti Tavo natūralų grožį. Būk gražiai išsiauklėjusi, tvarkingai apsirengusi, grakščiai vaikščioj, maloniai kalbėk. Ar nepastebėjai, kad pobūviuose vyrai traukiasi nuo įkyrių spiegiančių balsų ir atkreipia dėmesį į tyluosius bei švelniusius?

Labai yra svarbu kalbos žavumas. Paimk knygą ir garsiai skaityk kelis sakinius. Klausyk, kaip ištari, ar neskubi? Jeigu savo balsu nesi patenkinta, tai nuolat garsiai skaityk ir stenkis pataisyti klaidas. Kai išmoksi gražiai kalbėti, atkreipk dėmesį į kalbos būdą. Jei pastebi, kad kalbi įkyriai, verčiau nutilk. Juk Tu turi žmones žavėti, o ne atstumti. Jeigu ginčas neišvengiamas, tai tebūna tik labai trumpai. Vėliau nerūstauk ir neprisimink jo iš naujo.

Niekuomet nebūsi žavi, jeigu nedrąsa Tau užčiaups burną. Jauskis laisvai, natūraliai. Nedrąsa gali būti nugalėta. Tam pirmas žingsnis — domėtis kitais žmonėmis. Tada jausiesi užimta ir neturėsi laiko rūpintis savimi.

Visuomet saugokis tų dalykų, kurie labai kenkia žavumui. Žavi mergaitė nekranto nagų (nei gumos!), jos plaukai nėra susivėlę, kosmetikos vartojimas saikingas. Kai Tavo žavumas didės, neatsiliks nė populiarumas. Ypač kreipk dėmesį į šiuos dalykus: 1. Būk tuo, kuo esi — natūrali. 2. Tavo veidą dažnai tepuošia šypsniš. 3. Akys tebūna skaidrios ir besidomincios gyvenimu. 4. Kai kiti kalba, mokėk klausyti. 5. Būk moteriška ir švelni”.

Lietuvaitės visuomet pasižymėjo savo grožiu ir žavumu. Bet dabar dažnai mūsų vyrukai skunžiasi, kad kitatautės mergaitės yra daug natūralesnės ir nuoširdesnės už lietuvaites. Neseniai ir iš Lietuvos atvykę jaunuoliai tuo patvirtina, kad čia esančios lietuvaitės yra išdidžios, įsivaizduojančios ir ne tokios nuoširdžios kaip Lietuvoje. Redakcija būtų labai dėkinga, jeigu šiuo klausimu sulauktų skaitytojų pasisakymų. Ar tiesa, kad išeivijoje gyvenančios lietuvaitės yra pasikeitusios ir netekusios lietuviško nuoširdumo? Jeigu taip, tai kokios būtų šio pasikeitimo priežastys?

Sportas ir mokslas

Dainius Brazaitis

Sportas ir mokslas yra reikalingi visiems žmonėms, ypač jaunimui, nes tik sveikame kūne būna sveika dvasia. Vaikai visų pirmiausia pradeda žaisti žaidimus, o tik vėliau pereina į atskiras sporto šakas. Sporto šakų yra įvairių: krepšinis, tinklinis, beisbolas, futbolas, ledo ritulys, tenisas, greitasis čiuožimas, plaukimas, svorio kilnojimas, europietiškas futbolas, slidinėjimas, lengvoji atletika ir daug daug kitų.

Jau nuo gilių senovės, prieš Kristaus gimimą, graikai ir romėnai praktikavo lengvąją atletiką. Į lengvąją atletiką įeina šie sportai: šuolis į aukštį, šuolis į tolį, disko metimas, bėgimas su kliūtimis, estafetės — trumpų ir ilgų distancijų, rutulio metimas, ieties metimas ir šokimas su kartimi. Žinoma, graikai ir romėnai jau seniai pralenkti šių sportininkų pasiekimais.

Šiuo metu yra labai iškilęs sportas amerikiečių gyvenime. Galima sakyti, kad sportas pasidaręs svarbesnis už mokslą. Jaunimas mėgsta sportuoti, tuo labiau jeigu gali atnešti savo komandai laimėjimą ir garbę. Sportuodami jaunuoliai ilgas valandas treniruojasi, kartais net praleisdami pamokas. Kartais būna sunku pasirinkti, kas svarbiau. Gimnazijoje mokiniai stengiasi kuo geriau pasirodyti, kad galėtų jų talentus pastebėti didžiųjų universitetų bei kolegijų treneriai. Mokiniai pasirenka tą mokslo instituciją, kuri duoda aukščiausią stipendiją. Universitete studentui daugiau rūpi

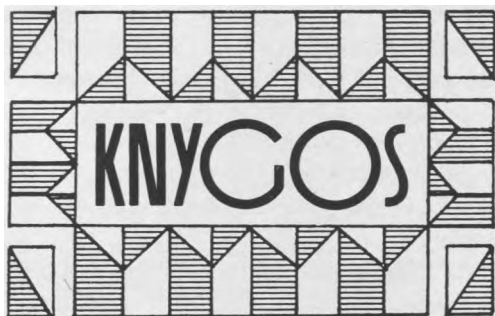
sportas, tai jis atsilieka savo pamokose. Treneriai, pamatę, kad jų „žvaigždės“ neturi tokių gerų pažymių, bando įtikinti profesorius, kad pakeistų pažymius. Jeigu jaunuolis nepasiektų profesionalinės sporto komandos, jis iš tikrųjų neturėtų ką veikti, nes neturi jokio mokslo. O be mokslo negali apsieiti šiame pasaulyje.

Aš labai gerai suprantu sportininko problemas, nes dalyvauju sporte ir suprantu, ką reiškia būti sportininku. Žaisdavau krepšinį mokyklos komandoje: ilgai treniravomės, važiuojome pas kitas komandas rungtynėms. Man visai nenorėjos mokytis. Aš vis sakydavau, kad buvau pavargęs, per vėlai grįždavau namo, neturėdavau laiko. Tėveliai nebuvo patenkinti, kai mano pažymiai truputį nukrito; norėjo, kad mesčiau krepšinį. Man to ir užteko: noras buvo didelis toliau žaisti, bet tik su sąlyga, kad mokslas nebūtų apleistas. Jaunuolis gali būti ir geras mokinis, ir geras sportininkas; reikia didelio pasiryžimo.

Visame pasaulyje yra stiprus sportinis judėjimas. Šventasis Tėvas Jonas Paulius II yra pasakęs, kad sportas yra gera mokykla įsigyti dorybės. Mes matėme penkioliktą žiemos olimpiados žaidynių atidarymą Calgary mieste. Jame pagrindinis momentas buvo olimpinės ugnies įnešimas. Yra didelė garbė olimpinės ugnies nešėjams. Bet ar ne didesnė garbė tiems, kurie neša tėvynės sporto ugnį ir perduoda ne vienam, o daugeliui?

Reikia pažvelgti į mūsų tėvynės Lietuvos sporto vaidmenį pasaulyje. Mes galime pastebėti mūsų kovingą dvasią stadionuose, įvairiose aikštėse. Kauno „Žalgirio“ krepšininkai yra iškovoję Tarybų Sąjungos čempionatą dvejus metus. Jų triumfai, laimėjimai iškelia Lietuvos bei jos išeivijos vardą. Mes turime sekti jų laimėjimus ir remti juos dvasiškai. Išeivijos lietuviai taip pat neatsilieka nuo Lietuvos sportininkų. Yra daug lietuvių komandų Amerikoje, Kanadoje, Anglijoje, Australijoje ir t.t.

Žmogus daug ką gali atlikti, jei jis vadovaujasi savo sveiku protu ir įgimta laisve. Reikia žiūrėti, kad nenukentėtų mokslas nuo per didelio sportavimo. Čia gyvenantis jaunimas renkasi studijuoti daugiausia pelningas profesijas: inžineriją, mediciną, ekonomiką, kompiuterius, teisę ir t.t. Mokslas yra platus ir

Albino Baranausko naujas romanas

Alė Rūta

Albinas Baranauskas. PROFESORIUS RAKŪNAS. Romanas. Išleido "Nida" 1988 m. Kaina 12,50 dol., "Nidos" klubo nariams — 9,50 dol.

Pagrindiniai šio romano veikėjai: pats autorius ir tariamai išeivijoje miręs sociologas profesorius, pavarde Rakauskas-Rakūnas. Įsiskaičius iki pusės knygos, vis dar negalėjau suprasti, ar tai biografija tikrai gyvenusio asmens, ar tik sukurtas fiktyvus asmuo, įdomaus charakterio intelektualas. Pasidariau tokią išvadą: jei ir turėta galvoje realus asmuo, tai autoriaus savaip pavadintas.

galingas. Jaunimas, rinkdamasis mokslo šaką, turi rimtai apgalvoti, kad baigęs mokslus turėtų mėgstamą darbą, šviesesnę ateitį — tai svarbi jo gyvenimo dalis.

Kūrėjo dėka žmogus tiek daug yra išradęs, ištobulinęs mokslą visose srityse, netgi erdvėse, negali sustoti vietoje. Gaila, bet žmogus apie save, kaip Dievo kūrinį, žino mažiau nei apie bet kurį kitą Žemės ar Visatos kūną. Žmogus, išmokęs tiksliai nuleisti erdvėlaivius tolimiausiose planetose, dar nesugeba kontroliuoti net teršalų, kuriuos skleidžia gamyklos ir mašinos. Žmogus su tais išradimais jau bando žemę ir save sunaikinti. Medicina dar yra bejėgė su kai kuriomis ligomis kovoti, kurios atsiranda su civilizacija.

Žmogus kūrė sportą ir mokslą ne tam, kad būtų jų auka, o statyti teisingesnį, išmintingesnį, kultūringesnį ir sveikesnį pasaulį.

Šioje knygoje pasitvirtina taisyklė: literatūroje turbūt svarbiausia ne kas, o kaip parašyta. Visi tie atsiminimai apie prof. Rakūną, tikrą ar tariamą, surašyti taip baranauskiškai vaizdžiai, paprastai ir, rodos, nuoširdžiai, kad skaitydamas viskuo tiki, įdomu tuos atsitikimus sekti ir patiki to profesoriaus tokiu charakteriu, kokį autorius beveik smulkmeniškai aprašo.

Yra svarstymų ir išvadų apie mokytojus-pedagogus, apie veikėjus ir draugijas, apie sunkumus Amerikoje rasti darbą intelektualui. Taip pat yra naujųjų ateivių pafilosofavimų ir senųjų ("vietinių") žargoniškos lietuvių kalbos, tačiau taip visa natūraliai įpinta į profesoriaus gyvenimo istoriją, kad nejauti dirbtinumo, viskas liejasi į vientisą pasakojimą apie žmogų.

Romano siužetas, rodos, turėtų būti banaloka, tačiau jis toks nėra, nes parašyta Albino Baranausko. Jo pasakojimas labai intymus, susietas su savais, neva tikrais išgyvenimais, kiekvieną bendrą žingsnį, susitikimą su aprašomuoju asmeniu vis dar patikslinant, paaiškinant net ir jų bendrą aplinką bei svarbesnius žmones, susietus su pagrindine istorija, pagrindiniu knygos herojum.

Knyga patraukli skaityti, parašyta gera kalba, nepainiu stiliumi bei dominančiu pasakojimu, lyg imant skaitytoją už rankos ir vedžiodant po visas tas vietas ir vieteles, kol viską pamatys, viską perpras... Ir ką sužinai, baigus skaityti? Gi sužinai ne tik to profesoriaus gyvenimą, bet ir apskritai išeivio intelektualo dalį.

Atsiųsta paminėti

Juozas Urbšys. ATSIMINIMAI. Redagavo Pilypas Narutis. Tautos fondo leidinys 1988 m. 164 psl., kaina 7 dol. plastikiniais viršeliais. Lietuvos nepriklausomybės istorijoje, be abejo, buvo patys liūdniausi treji paskutiniai metai: 1938, 1939 ir 1940. 1938 m. — Vokiečių ultimatus ir Klaipėdos užėmimas, 1940 m. — Sovietų ultimatus ir nepriklausomybės praradimas. Juozui Urbšiui teko nelaimė tuo metu būti Lietuvos Užsienių reikalų ministru. Jo atsiminimuose atpasakojami šie liūdni įvykiai. Nors to laikotarpio istorija yra liūdna,

bet mums ji yra labai įdomi. Šią knygą visi skaitys su dideliu įdomumu, bet skaitant ne vienam užvirs kraujas prieš tuos mūsų nedraugiškus, Lietuvą pražudyti siekiančius kaimynus.

Genrikas Songinas. VILNIAUS KRAŠTO LEGENDOS. Išleido autoriaus anūkas Linas Raslavičius 1988 metais. Kieti viršeliai, 128 psl., kaina 8 dol.

G. Songinas visą savo gyvenimą domėjosi Lietuvos praeitimi, daug skaitė ir bendradarbiavo mūsų spaudoje. Šioje knygoje surašyti pasakojimai nėra išgalvoti, bet girdėti iš žmonių arba atkurti kur nors rastais duomenimis.

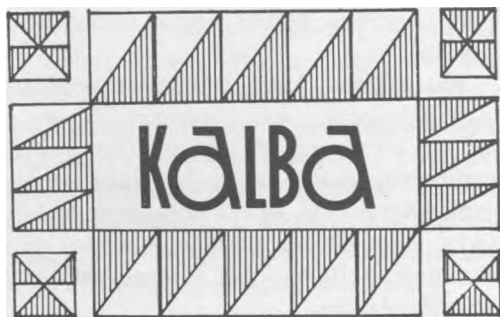
Nei knygos gale, nei pradžioje nėra įdėta turinio. Gal užmiršta, o gal tai padaryta sąmoningai. Žinoma, jis nėra būtinai reikalingas, bet vis dėlto knygai tai yra minusas.

METMENYS. Kūryba ir analizė. Nr. 55. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administracija: Aleksas Vaškelis, 3113 W. Vina dėl Mar Blvd., St. Petersburg Beach, FL 33706. Pavienio numerio kaina — 8 dol. Prenumerata metams (du numeriai) — 15 dol.

MEDICINA. Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas. Nr. 2/72. Redaguoja Vaclovas Šaulys, M.D., 2639 W. 86th St., Chicago, IL 60629. Administracija: Sofija Blažys, 3038 W. 59th St., Chicago, IL 60629 ir Irena Makštutis, 6849 Highland, Palos Heights, IL 60463. Žurnalas išeina du kartus per metus. Prenumerata -10 dol.

[LAISVĖ. Nr. 104/141. Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių fronto bičiuliai tris kartus per metus. Redaguoja Juozas Baužys, 9124 Sandpiper Ct., Orland Park, IL 60462. Administratorius J. Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata: JAV, Kanadoje ir Australijoje — 10 JAV dol., Europoje ir P. Amerikoje - 7 dol.

- Rytų Vokietijoje vienuolėms oficialiai leidžiama dirbti žmonių globos ir pagalbos srityje.
- Liurdo informacijų biuras paskelbė, kad tą šventovę 1987 m. aplankė 4.608.000 maldininkų.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

DAR APIE KILMININKO VARTOJIMĄ

Pereitą kartą kalbėjome apie įvairius kilmininko vartojimo atvejus. Tų atvejų, be abejo, yra ir daugiau. Vieną kitą čia dar paminėsime.

Kartais lietuvių kalbos kilmininkas rodo tikslą, ko nors siekimą. Tokie kilmininkai paprastai vartojami su slinkties ar kokį nors siekimą žyminčiais veiksmažodžiais, pvz.: *vykti, eiti, bėgti, važiuoti, siekti, siųsti, šauktis, susirinkti...* Kartais šie kilmininkai vartojami vieni, o kartais drauge su bendratimi. Paprastai sakinyje būna stilingesnis, jeigu jie vartojami be bendraties. Pvz.: *Oi, siuntė siuntė mane anyta žiemužės šėko, vasaros sniego. Anksti rytą rytužėli ėjau vandenėlio. Visi susirinko posėdžio. Vyrai, pietų! Atėjau kirvio. Vyksime atostogų.*

Kartais vietoj tikslo kilmininko gali būti tik viena bendratis. Pvz.: *Vyrai — pietauti! Susirinkome posėdžiauti. Vyksime atostogauti.* Bet būtų klaida vietoj tikslo kilmininko vartoti naudininką, pvz.: *Šeimininkė visus kvietė pietums (=pietų). Vyksime i Floridą atostogoms (=atostogų).*

Kai kurios rytų aukštaičių tarmės ir net vienas kitas rašytojas su tikslo kilmininku vartojo ar tebevartoja ne bendratį, o siekinį, pvz.: *Vyrai ėjo šieno pjautų. Nuvažiavau draugės aplankyti.* Dabar bendrinė lietuvių kalba tokių konstrukcijų vengia.

Lietuvos pietvakarių ir pietų tarmėse vietoj tikslo kilmininko su galininkine bendratimi vartojama galininkas, pvz.: *Vyrai ėjo šieną pjauti. Nuvažiavau draugę aplankyti. Ben-*

drinei lietuvių kalbai tokia vartosena nepriimtina.

Jau praėjusį kartą minėjome neapibrėžto kiekio kilmininką, pvz.: *Atėjo svečių* (ne *svečiai*). *Vaikas prašė pinigų* (ne *pinigus*). Neapibrėžto kiekio kilmininkas kartais pavartojamas net ir tada, kai kalbama apie nedalomą daiktą, jeigu norima pasakyti, kad tas daiktas reikalingas neilgam, pvz.: *Duok man peilio*. *Paskolink kirvio*.

Neapibrėžto kiekio kilmininkas kartais vartojamas abstrakčios reikšmės daiktavardžių, kurių ypatybės yra vientisa, nedaloma (*baimė, laimė, džiaugsmas, ramybė, įtaka...*). Pvz.: *Vaikeli, turėk proto! Jis davė progos mano susinervinimui. Turiu vilties, kad taip neatsitiks. Turėjau laimės jį sutikti. Vis dėlto ir šiais atvejais dažniau vartojamas galininkas, ypač jei prie linksnio yra pažyminiai* (*didelis, milžiniškas, svarbus...*). Pvz.: *Tas įvykis turėjo didelę įtaką visam jo gyvenimui. Už savo drąsą jis užsipelnė didelę pagarbą. Jo nuopelnai turėjo milžinišką reikšmę tolimesnei mūsų organizacijos veiklai*.

J. Jablonskis kartais vartodavo abstrakčių daiktavardžių neapibrėžto kiekio kilmininką, bet vis dėlto dažnai jį keisdavo galininku, pvz.: *Tos pagarbos* (= *Tą pagarbą*) *jie tikrai nusipelnė. Tikrai tokie gamybiniai ūkiai turės teisę* (= *teisę*) *gyvuoti*.

Iš žemaičių tarmės atklydusius būdvardžius *nešinas, vedinas*, kurie reikalauja įnagininko, kai kas painioja su neveikiamosios rūšies esamojo laiko dalyviais *nešamas, vedamas*, todėl su *vedinas, nešinas* klaidingai pavartoja kilmininką. Pvz.: *Tokio tikslo vedini* (= *Tokio tikslo vedami*), *išvykome į užsienį. Jis taip pasielgė kilnių jausmų vedinas* (= *kilnių jausmų vedamas*). Bet taisyklingai sakome: *Atėjo žmogus didele našta nešinas ir šuniuku vedinas*.

Mūsų kalboje priklausomybės kilmininkas dažnai stumia iš vartosenos objekto naudininką. Kilmininkas dažnai vartojamas ten, kur geriau tiktų naudininkas. Pvz.: *Jis paspaudė draugo* (= *draugui*) *ranką. Svaigsta mano* (= *man*) *galva. Vaikas apkabino motinos* (= *motinai*) *kaklą*. Dėl ko sakome, kad čia geriau tiktų naudininkas? Mat Čia iš tikrųjų daugiau dėmesio kreipiamas ne į ranką, galvą,

kaklą, bet į patį žmogų. Spaudžiant ranką, buvo norėta parodyti draugiškumą ne rankai, bet draugui; vaikas norėjo parodyti meilę motinai, bet ne jos kaklui; galvos svaigimą jaučia visas žmogus.

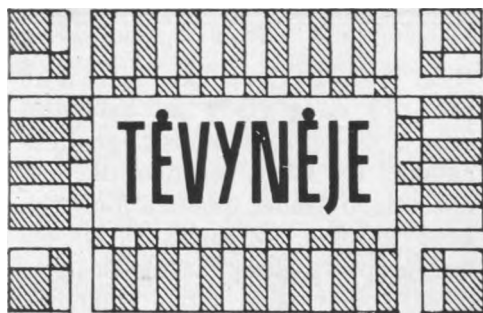
Lietuvių kalboje yra ypatingas kilmininkas, vadinamas *stiprinamuoju*. Šis stiprinamasis kilmininkas visuomet yra tos pačios šaknies, kaip ir tas žodis, kurį jis „pastiprina“. Stiprinamąjį kilmininką gali turėti įvairios kalbos dalys. Pvz.: *kalnų kalneliai, upių upelės, gerų geriausias, aukštų aukščiausias, visokių visokiausi, šimtų šimtai, vienių viena* ir t.t. Šis stiprinamasis kilmininkas pagražina stilių. Liaudies dainelėje sakoma: „*Aš padainuosiu dainų dainelę, aš dainų bernužėlis. Išsirinkčiau mergelių mergelę* (J. Jabl.). *Už niekų nieką taip gyvulus kapoji* (V. Krėvė).

Pagaliau dar kartą priminsime (jau apie tai šiame skyriuje buvo ne kartą rašyta!) vieną neišmintingiausių, bet labiausiai paplitusių klaidų ir čia, išeivijoje, ir Lietuvoje. Tai yra grynai rusiškos konstrukcijos pamėgdžiojimas, bet keista, kad daugelis žmonių to nepastebi.

Lietuvių kalbos kilmininkas negali reikšti laiko. Pvz.: *Kelinto* (= *Kelinta*) *šiandien? Šiandien yra penkto* (= *penktą*) *kovo. Atostogų važiuosime šešiolikto* (= *šešioliktą*) *liepos. Užėik pas mane rugsėjo dvidešimt pirmo* (= *dvidešimt pirmą*).

Tik pagalvokite, ar šiuose datos nurodymuose yra bent kiek logikos! Lietuvių kalbos žodis *diena* yra moteriškosios giminės. Skaitvardžiai, kuriais pasakome datą, turi būti suderinti su daiktavardžiu *diena*. Toks suderinimas yra būtinas net ir tada, kai žodis *dienu* praleidžiamas. Sakant *penkto, šešiolikto, dvidešimt pirmo*, yra negeras ne tik linksnio vartojimas, bet neįmanoma nė linksnio forma, nes galvoje turima moteriškoji giminė (*diena* yra moteriškosios giminės!) kilmininke niekad neturi galūnės -o.

Kilmininkas nevartotinas lyginamosiose konstrukcijose su aukštesniojo laipsnio prieveiksmais. Pvz.: *Buvo susirinkę daugiau šimto* (= *daugiau negu šimtas*) *žmonių. Tos prekės kaina — pigiau grybų* (= *pigiau negu grybai, pigesnė už grybus*).

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

VYSKUPAS JULIJONAS STEPONAVIČIUS VILNIUJE

Vyskupas korespondentams pasakė, kad sugrįžti į pareigas leista oficialiai. Kliūtys šalinamos. Vilniuje jis lankėsi antrą sausio savaitę. Šio apsilankymo Vilniuje metu buvo su pažindintas su Respublikos vyriausybės Lietuvos tikintiesiems grąžintos Arkikatedros rūmais, jų būkle ir pasiruošimu perdavimui tikintiesiems. Beje, katedra — netikslus pavadinimas, Vilnius yra arkivyskupijos centras, jis turi arkikatedrą. Ji yra svarbiausia mūsų Tautos šventovė, kuri dabar baigiama ruošti sugrąžinimui. Į ją dar neįžengėme ir šv. mišias vyskupas atnašavo Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Rūpesčių nemažai. Tenka iš anksto galvoti ir apie šv. Kazimiero karsto ir relikvijų grąžinimą į arkikatedrą. Tai bus atlikta kovo pradžioje.

Didelį nerimą kelia alkoholio gamybos ir prekybos didėjimas. Girtuoklystės plitimas arkivyskupijos rajonuose ir parapijose. Todėl visomis išgalėmis vyskupas remia ką tik įsikūrusio vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivybės sąjūdžio idėjas ir veiklą. Tautinį ir dvasinį atgimimą galima pasiekti tik žengiant blaivystės ir doros keliu. Bažnyčia pritaria ir remia šio visuomenės sąjūdžio ruošiamą akciją: "Negaminti, neprekiuoti, nepirkti, negerti, nevaišinti. Stengsimės iki gavėnios paruošti Lietuvos Bažnyčios hierarchijos ganytojišką laišką tikintiesiems dėl blaivybės. Sieksime, kad 1989-ieji tikrai taptų pirmaisiais blaivybės metais visoje Lietuvoje, kad blaivybės idėja taptų Tautos nuosavybe".

Nors arkikatedra visų tikinčiųjų džiaugsmui sugrąžinama, bet arkivyskupijos rūmai kol

kas vyskupui neperduoti. Tuo tarpu vyskupas neturi rezidencijos, buto ir negali įsikurti. Tikimasi, kad naujai paskirtas kulto reikalų įgaliotinis geranoriškai ir operatyviai pasirūpins, kad arkivyskupijos rūmai būtų kuo greičiau sugrąžinti. Tada vyskupui nebebus reikalo nuolat važinėti iš Žagarės ir galės tuoj imti visų arkivyskupijos apaštalinio administratoriaus darbų. (Rūmai jau grąžinti. Red.)

Jei neatsiras kokių nenumatytų kliuvinių, arkikatedroje pirmosios iškilmingos pamaldos bus vasario mėnesio pirmąjį sekmadienį. Vyskupui bus didelis džiaugsmas ir garbė atnašauti pirmąsias šv. mišias mūsų atgimtančios tautos šventovėje. (Tiesa)

KNYGA APIE VYTAUTĄ DIDĮJį

Vyriausioji enciklopedijų redakcija išleido monografiją "Vytautas Didysis". Tai antrasis fotografuotas leidinys. Pirmasis išėjo iš spaudos 1930-aisiais Vytauto Didžiojo metais, minint didžiojo Lietuvos Kunigaikščio 500-ąsias mirties metines. Šio populiaraus mokslo veikalo autoriai — A. Šapoka, Z. Ivinskis, V. Dėdinas ir kiti; redagavo P. Šležas. Be fotografuoto teksto, naujame leidinyje išspausdinta istoriko R. Batūros pratarė. (Tiesa)

ANT PLIKOJO KALNO...

Vilniuje, dešiniajame Vilnelės krante, ant Plikojo kalno stovėjo įspūdinga Trijų kryžių skulptūra. Jos autorius — žinomas skulptorius ir architektas A. Vivulskis. Pokario metais skulptūra buvo sunaikinta.

Dabar, atsiliepiant į kultūros veikėjų ir plačios visuomenės pageidavimą, A. Vivulskio skulptūrą nutarta atstatyti. Lėšas tyrinėjimo, projektavimo ir atstatymo darbams, kaip praneša Eltos korespondentas, nutarta skirti iš miesto biudžeto.

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos istorijos instituto mokslinio bendradarbio archeologo V. Daugudžio vadovaujami talkininkai jau atkasė ant Plikojo kalno Trijų kryžių skulptūros liekanas. Paminklų restauravimo-projektavimo instituto specialistai ieško archyvuose ikonografinės medžiagos. Grupė architektų, vadovaujama H. Šilgalio ir bendradarbiaujant su skulptoriumi V. Vildžiūnu, rengia skulptūros atstatymo projektą. (Tiesa)

Kun. Karolis Garuckas, S.J., mirė prieš 10 metų (1979 m. balandžio mėn. 5 dieną) Ceikiniuose, Ignalinos rajone. Jis labai nepatiko tikėjimo priešams, o liaudis, tikintieji jį mylėjo, kone garbino. Mėtomas iš vienos mažytės parapijėlės į kitą, niekur ilgiau nepalaikomas, labai dažnai įgaliotinių baramas, mokomas, grasomas, vis tiek ištikimai tęsė savo kunigišką apaštalo ir sielų ganytojo darbą. Pamilo jį ne tik vyresnioji karta, bet ir jaunimas, studentija. Ir dabar, jau po 10 metų, jis tebeat-simenamas, jo kapas lankomas, gėlėmis puošiamas.

Netrukus turi pasirodyti pačių žmonių, jo gyvenimo gyvų liudytojų parašyti atsiminimai. Knygos vardas — „Didysis kovotojas“. Leidžia „Krikščionis gyvenime“ leidykla. Prašykime Viešpatį, kad kun. Garucko paliktą didelę spragą užpildytų idealistai, Dievą ir Tėvynę mylintys jaunuoliai.

SVEČIUOSE PAS KARDINOLĄ VINCENTĄ SLADKEVIČIŲ

„Švityryje“ rašoma, kad korespondentai, važiuodami pas kardinolą Vincentą Sladkevičių, pasuko į nuošalią Kaišiadorių gatvelę, prie jo kuklaus namo, skendinčio medžių paunksmėje; nekilo mintis sustoti. Akys ieškojo kažkokio kitokio — išvaizdesnio, ryškesnio, nors čia nebuvo matyti tokių, kokius dabar statosi kolūkių mechanizatoriai, o juo labiau tokių, kokie dygsta kur nors Garliavoje ar Panevėžio pakraščiuose. Nebūtų nustebę, jei kardinolo rūmus būtų pamatę nors kiek panašius į mėsos kombinato darbininko ar kokio nors viršininko vilą prie Žaliųjų ežerų. Teko grįžti prie kuklaus medinio namuko, nuo laiko, lietaus ir saulės jau apiblukusiais dažais, papilkėjusiu šiferio stogu. Obelys svarino šakas tiesiog prie langų, atokaitoje raudonavo vyšnios, o prie pat gatvės tarp dviejų augalotų baltaliemenių beržų

žaliai dažyti mediniai varteliai, kaip ir visa aplinka, rodė šeimininko santūrumą ir ramybę.

— Prašom, brolau, prašom, — prie durų malonia šypsena pasitiko kardinolas Vincentas Sladkevičius. Ir jeigu ne iškilmingumo teikianti juoda su raudonais apvadais sutana, per juosmenį perrišta plati purpurinė juosta ir tokios pat spalvos kepuraitė, sidabru žvilgantis kryžius ant krūtinės, tai iš kuklios laikysenos, nė kiek nepabrėžiančio rango, negalėtum pasijusti peržengęs aukšto Lietuvos Katalikų Bažnyčios vadovo namų slenkstį.

Kambarėlio viduryje apskritas stalas, užtiestas vyšniniu aksomu, kampe palei sienas, tarsi taupant vietą, sustatytos knygų lentynos, ant kurių, kaip ir ant stalo, įvairiausių gėlių puokštės, dovanotos sveikinant pastaruoju metu gausiai lankomų svečių. Marijos skulptūrėlė, palaimintojo Jurgio Matulaičio portretas, ant sienų šventųjų paveikslai. Po langu nedidelis staliukas telefonui, kitame kampe rašomasis

stalas, apkrautas knygomis, kurių antraštės mirga įvairiomis kalbomis. Kardinolas skaito ne tik lietuvių ir lotynų kalbomis, bet ir italų, anglų, lenkų, vokiečių, rusų, prancūzų ir latvių. Kai maloniai pakvietė pažvelgti į kitą, taip pat kuklų, ramybę alsuojantį kambarėlį, ant stalo buvo atversta knyga prancūzų kalba apie Šventųjų gyvenimą. Dėmesį patraukė dailiai padarytas, gintarais išdabintas kryžius, prieš kurį pastatyta šviesaus medžio nedidukė klaupkelė. Ir čia šventųjų paveikslai, tarp kurių pirmojo Kaišiadorių vyskupo Juozapo Kuktos portretas. Kelios eilės knygų lentynose. Jokių šiuolaikinių brangių baldų, kilimų ar kitų civilizacijos bei prabangos ženklų.

— Televizorius man nereikalingas. Kai vyksta kokios varžybos, aš labai pergyvenu dėl Lietuvos. Be to, jis daug laiko atimtų... — aiškina kardinolas.

Tokioje aplinkoje gyvena 68-erių metų, pagal amžių pakankamai žvalus, kiekvieną svečią maloniai sutinkantis, mielai priimantis, jautrus ir gausiai laukiamų, o gal ir ne visada laukiamų, svečių lankomas Lietuvos Katalikų Bažnyčios vyskupų konferencijos pirmininkas, kardinolas Vincentas Sladkevičius. Gimęs ir augęs mažžemių valstiečių šeimoje, Kaišiadorių rajone, Guronų kaime, netoli Žaslių. Buvo penktas vaikas šeimoje, todėl mokslų siekti nebuvo lengva. Mokėsi Kaišiadorių gimnazijoje, vėliau Kauno jėzuitų gimnazijoje, studijavo Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje ir ją baigė teologijos licenciato laipsniu. Kunigu išventintas 1944 m. kovo 25 d. Kunigavo Merkinėje, Aukštadvaryje, Kaišiadoryse, Šešuoliuose, Kuktiškėse, Inturkėje. Vėliau dėstė Kauno kunigų seminarijoje. Nuo 1956 m. kanauninkas. Vyskupu konsekruotas 1957 m. gruodžio 25 d. Nuo 1988 m. balandžio 26 d. Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas. Gegužės 26 d. paskirtas kardinolu, o birželio 28 d. įvestas į kardinolų kolegiją Vatikane.

RELIGIJA LIETUVOJE

“Švityryje” rašoma, kad šiuo metu Lietuvoje veikia 761 religinė bendruomenė, tarp jų 630 katalikų. 1940 m. Lietuvoje buvo 834 katalikų bažnyčios, dabar veikia 630. šiuo metu Kaišiadorių vyskupijoje veikia 65 bažnyčios. Kauno arkivyskupijoje — 122. Panevėžio

vyskupijoje — 120, Telšių vyskupijoje ir Klaipėdos prelatūroje — 142, Vilkaviškio vyskupijoje — 94, Vilniaus vyskupijoje — 87. Dabar Lietuvoje yra 686 katalikų kunigai.

Vilniaus mieste veikia 22 maldos namai: 11 katalikų bažnyčių, 9 stačiatikių ir sentikų cerkvės, po 1 evangelikų-baptistų ir judėjų.

TAPO AKMENS DULKĖMIS

Anykštėno liaudies meistro Stanislovo Petraškos kūryba dar daugeliui negirdėta — jis tapo akmens dulkėmis. Laisvalaikiu liaudies meistras ieško ir renka įvairiaspalvių akmenų, kuriuos vėliau mala ir iš jų gamina dulkes. Tokia kūryba reikalauja didelio kruopštumo ir kantrybės. Vieną paveikslą nutapyti užtrunka keli mėnesiai.

Stanislovo Petraškos darbuose atsispindi lietuvių tautos istorija, graži Anykščių apylinkių ir visos Lietuvos gamta, įžymios vietos. (Tiesa)

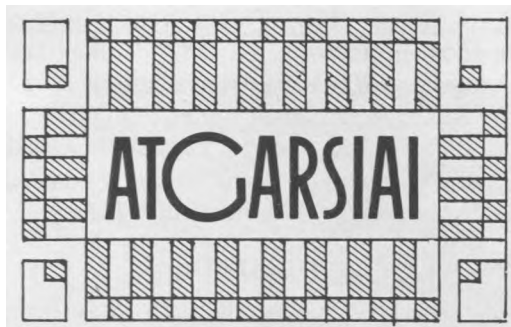
GRAŽINAMI SENI GATVĖVARDŽIAI

Jau antri metai Vilniaus gyventojai vaikšto Pilies, Totorių, Didžiosios gatvėmis. Lietuvos sostinėje atkuriami senieji gatvių pavadinimai. Gražią vilniečių iniciatyvą palaikė ir kiti miestai. O Klaipėda kažkodėl snaudžia! Dėl įvairiausių priežasčių čia pranyko daug istoriškai prasmingų gatvėvardžių. Kaip nušvistų senos uostamiesčio gatvelės, jeigu joms sugrąžintume Pilies, Tiltų, Akmenų pylimo, Auksakalių vardus! (Tiesa)

RAŠYTOJO GIMTINĖJE

Ateinančiais metais sukaks 120 metų, kai gimė lietuvių literatūros klasikas Juozas Tumas-Vaižgantas. Senojoje Kunigiškių pradinėje mokykloje, kurioje mokėsi rašytojas, dabar įkurtas jo muziejus. Istorinėmis tapo vietos, susijusios su literatūros klasiku — Popšutė, Valiulio kalnelis, akmuo, Juodžiaus kelmu vadinamas. Ant tilto per Šventąją, ties Žaliosios gyvenvietę, atkurti skulptoriaus bareljefai su rašytojo portretu. (Tiesa)

• Jonas Paulius II yra aplankęs 70 kraštų, atlikdamas 40 kelionių. Jis yra pirmasis popiežius, kuris lankėsi sinagogoje, kalbėjo musulmonams ir žodį tarė protestantų bažnyčioje.

*Gerbiamieji Redakcijos Darbuotojai,
Esu dėkinga, kad siunčiate savo žurnalą. Jau
gavau tris numerius. Ir aš, ir mano kolegos
darbe skaitome susidomėję ir randame daug
įdomios medžiagos. Telaimina Dievas Jūsų
darbus, tesaugo Jūsų sveikatą!*

*Su gilia pagarba ir dėkingumu
A.R. (Kaunas)*

*Malonus Redaktoriau,
Daugelį metų gėriuosi "Laiškais lietuviams".
Čia daug gerų minčių aktualiais religijos ir lie-
tuviškojo gyvenimo klausimais. Tęskite ir
toliau šia kryptimi savo kilnųjį darbą. Pieškite
lietuvio šviesuolio sąmonėje religinės minties
pasaulį, kuriame nelabai tinka kartais užsilikę
trumpučiai, katekizminio lygio "marškinėliai".
Šia proga noriu paklausti, ar mišios aukojamos,
ar atnašaujamos? Taip pat norėčiau žinoti,
kuris žodis vartotinas iš šių trijų: įščios, iščius,
įščia?*

Už atsakymą būsiu dėkingas.

Jonas Mikulionis

Kalbant apie mišias, geriau tinka žodis *aukoti*,
nors kai kurie kalbininkai, pvz., A. Salys, leido
vartoti ir įprastą posakį "laikyti mišias". Iš tų
minėtų trijų žodžių vartotinas *įščios*. Red.

*Žurnalas "Laiškai lietuviams" visada laukia-
mas mūsų namuose. Namie esame tik du. Kai
ateina žurnalas, tai nepasidaliname: katras iš
mudviejų pirma skaitys? Čia yra labai daug
naudingos medžiagos ir dideliems, ir mažiems.*

*Su padėka ir pagarba
Vacys Urbonas*

*"Laiškus lietuviams" visuomet perskaitau nuo
pradžios iki paskutinio puslapio. Duok, Dieve,
Jums sveikatos ir ištvermės!*

Vacys Mikuckis

*Ačiū už Jūsų laikraštį. Jis jau labai labai įdo-
mus. Atrodo, kad vejasi "Tėviškės žiburius".*

J. Kęsgailienė

*Malonus p. Redaktoriau,
Štai mūsų nuomonė apie "Laiškus lietuviams"
šiandieną. Skelbiate konkursus, spausdinate
gautus straipsnius, bet kažkaip junti, kai
susidomėjimas ir komunikacija su skaitytojais
susilpnėjo. Gal per daug įvairių žurnaliukų at-
sirado, visuose tos pačios ar panašios temos
kartojamos. Gal skaitytojų ir rašytojų skaičius
mažėja? Gal kalbos taisyklingumo reika-
lavimai gąsdina? Bet būna įdomių straipsnių.
Tuo džiaugiamės ir toliau skaitysime. Ne-
reikėtų "Atgarsių" skyriaus panaikinti, nerei-
kėtų skaitytojų nuomonių bijoti.*

A. Gailiūnienė

Niekad mums nė į galvą neatėjo panaikinti
"Atgarsių" skyrių. Skaitytojų nuomonių mes
nebijom, bet labai jų pageidaujam. "Atgarsių"
skyriaus nebūna tada, kai niekas iš skaitytojų
"nepasigarsina", kai visi tyli. Red.

*Gerbiamieji,
Kol dar glaukoma neužtemdys mano antros
akies, nenorėčiau skirtis su šiuo puikiu žur-
nalu, kurį prenumeruoju nuo pat pirmo nu-
merio. Per tuos metus jis man suteikė daug pa-
guodos ir džiaugsmo.*

S. Paketuras

Puikus žurnalas, gražiai redaguojamas, pasiekęs tobulą laipsnį, labai naudingas mums, lietuviams. Linkiu ryžto, dvasiškai keliant lietuvių išsiviją.

Bronius Andriukaitis

""Laiškus lietuviams" skaitau nuo pat pradžios. Kabutes žodžio priekyje rašykite žemai, bet ne aukštai.

A. Padvoiskis

Mes rašydami taip ir darome, bet spaustuvės ir kompiuteriai dažnai nebūna pritaikyti mūsų reikalams, tai ir kabutes ne taip deda, kaip mes norėtume. Red.

Gerbiamas Redaktoriau, Kiekvieną mėnesį nekantriai laukiu "Laiškų lietuviams". Jis visada labai įdomus. Apgailėtauju, kad praėjusių metų konkurse Dalia Staniškienė nelaimėjo pirmos vietos. Jos straipsnis "Tebūnie Tavo valia" tikrai buvo to vertas. Ateityje vertinimo komisija turėtų atsižvelgti į kūrybingumą, o ne tik į žinomų faktų pakartojimą.

Bernadeta Harris

Visiems niekad neįtiksi: vienam labiau patiks vienas straipsnis, kitam — kitas. Taip jau buvo ir bus. Juk ir senovės romėnai sakydavo: "de gustibus non est disputandum", o lietuvis pasakytų: "Skonio reikalas". Red.

Žurnalas yra laukiamas ir mielai skaitomas. Jame randu ir sau asmeniškai naudingų, pamokančių straipsnių.

Dėkinga M. Tamulaitienė

Mergina kviečia draugę į vestuves:

— Brangioji, gyvenu penktame aukšte. Skambutis neveikia. Todėl atvažiuosiu padaužyk duris keliu.

— Kodėl keliu? — klausia nustebusi draugė.

— Na, nejaugi tuščiomis rankomis atvažiuosi?

Visa šeima valgė iškilmingus pietus. Mažas Petriukas siekė imti sviestą antrame stalo krašte. Motina jam sako:

— Kas yra, Petriuk? Ar tu liežuvio neturi?

— Turiu, bet ranka yra ilgesnė už liežuvį, — ramiai atsako Petriukas.

Stalinas, Trumanas ir Čiurčilis mirė tuo pačiu metu ir atėjo prie dangaus vartų. Šv. Petras paklausė, ar jie neturi kokio paskutinio prašymo.

Pirmiausia paprašė Stalinas:

— Noriu, kad Amerika su savo kapitalizmu nusmegtų skradžiai į žemę!

Paskui prabilo Trumanas:

— Tegul Maskva su Kremliumi, priespaudos ir neteisybės šaltinis, išnyksta nuo šios žemės paviršiaus!

Šv. Petro veidas apsigaubė tamsiu šešėliu. Jis liūdnei klausia Čiurčilį, ko jis pageidautų.

— Jeigu šių dviejų džentelmenų prašymai bus išklausyti, — atsako Čiurčilis, — tai man belieka tik paprašyti gero cigaro.

— Ar tavo žmona vis dar tebeturi nervinius priepuolius?

— Jau nebeturi. Mūsų šeimos gydytojas ją

pagydė nuostabių receptu.

— Įdomu, koks tas receptas?

— Jis mano žmonai pasakė, kad tokie priepuoliai yra senėjimo ženklas.

* * *

Kaltinamasis prašo atidėti jo bylos svarstymą kitai dienai, nes negalėjo atvykti jo advokatas. Teisėjas sako:

— Nesuprantu, kam šioje byloje reikalingas advokatas. Juk buvai sugautas nusikaltimo vietoje ir pats prisipažinai, kad pavogei. Ką naujo šiuo reikalu galėtum pasakyti advokatas?

— Tai ir man pačiam būtų įdomu išgirsti, ponas teisėjau, — ramiai atsakė kaltinamasis.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Jeruzalės katalikų patriarchas Anhel Sabbah pasmerkė Izraelio prievartos veiksmus prieš arabus.
- Jėzuitai visame pasaulyje turi 656 įvairaus lygio mokslo institucijas, net 65-se pasaulio kraštuose. Iš jų 177 universitetai ir fakultetai, 393 gimnazijos ir vidurinės mokyklos, 32 pradžios mokyklos, 54 kitos akademinės mokyklos. Visose mokyklose yra daugiau kaip 6.200 jėzuitų dėstytojų ir apie 63.000 pasauliečių dėstytojų. Studentų ir moksleivių skaičius jose apie 1.500.000
- Sovietų Sąjungos vyriausybė paskelbė naujas ministerių tarybos taisykles, kuriomis be kitų dalykų suvaržomas religinės lieteratūros spausdinimas.
- Egipto Koptų muziejuje rasta psalmių knyga, kuri yra 1.600 metų senumo. Tai bus pati seniausia psalmių knyga pasaulyje.
- JAV Vietinių misijų taryba paskyrė 5,8 mil. dolerių vidaus misijoms paremti.
- Tarptautinis Eucharistinis kongresas įvyks 1989 m. spalio 5-8 dienomis Pietų Korėjoje. Tema: "Kristus yra mūsų taika".
- Filmų aktorius Paul Newman Kalėdų proga sąjungai, parūpinančiai susisiekimo priemonės misijoms, paaukojo 50.000 dol.
- Šv. Ignaco paruošiamajai kolegijos mokyklai Čikagoje Coleman-Fanny May fondas paskyrė pusę milijono dolerių.
- Laiškai iš Lietuvos praneša, kad Prisikėlimo bažnyčia Kaune, buvusi paversta fabriku, grąžinama katalikams. Nuspręsta ją sure-

montuoti. Darbams vadovauti pavesta jaunam architektui Henriui Žukauskui. Būsią atstatyti tik tie dalykai, kuriuos okupantai sunaikino. Darbai būsią pradėti 1989 m. vasarą.

- Detroite, išsikėlus daugeliui katalikų, vyskupija uždaro 31 bažnyčią ir dar gali uždaryti kitas 25. Uždaroma viena lietuvių bažnyčia, antrai irgi gresia pavojus.
- Šv. Kryžiaus ligoninė Čikagos kolegijų vardu apdovanota žymeniu už savo mediciniškus patarnavimus, ypač už suteiktą teisės atlikti praktiką Daley gailėstingųjų seserų mokyklos studentėms.
- Prancūzijoje veikianti Taize ekumeninė bendruomenė spausdins ir į Sovietų Sąjungą pasiųs milijoną Naujojo Testamento knygą rusų kalba.
- Sovietų mėnesinis žurnalas "V mirė knyg" (Knygų pasaulyje) pradėjo dalimis spausdinti Naująjį Testamentą. Pradedama nuo šv. Mato Evangelijos. Spausdinama taip, kad bus galima išimti ir įrišti į knygą. Žurnalas pavedė tekstą paruošti Mokslų akademijos filologui Sergei Avarincevui.
- Vatikanui tarpininkaujant, Libija sausio 14 d. grąžino į JAV palaikus amerikiečio lakūno Fernando Ribas Dominicci, 33 m., kuris buvo žuvęs 1986 m. bal. 14 d., kai Libija numušė lėktuvą, kuriuo jis su kitu lakūnu skrido. Lakūnas buvo iš Portoriko.
- JAV kongrese, kuris iš eilės yra 101-mas, dabar yra 138 katalikai: 119 Atstovų Rūmuose, o 19 Senate.
- Fidel Castro pareiškė, kad jeigu popiežius nuspręstų vykti į Kubą, jis būtų laukiamas.
- Sovietų Sąjungos žinių agentūra TAS paskelbė palankią žinią "Popiežiaus laiškas" Šią žinią įsidėjo ir Vilniuje leidžiama "Tiesa" savo Naujų Metų numeryje, pavadindama "Popiežiaus laiškas". Pažymima, kad savo laiške popiežius priminė tarptautinius susitarimus. Toliau cituojama laiško ištrauka: "Visa tai leidžia mums tikėtis, kad bus priimti sprendimai, geri tautoms, kenčiančiomis dėl kruvinų konfliktų".
- Maskvoje Motina Teresė pasirašė susitarimą su vyriausybės įstaiga, kad jos įkurtos vie-nuolijos narės bus leidžiamos Maskvoje ir Armėnijoje slaugyti ir globoti nuo žemės

- drebėjimo nukentėjusius žmones. Vėliau tos vienuolijos narėms bus leista įkurti savo vienuolyną Maskvoje.
- Kubos komunistinei valdžiai leidus, iš Romos išvyko į Havaną anksčiau buvusios ištremtos penkios seselės, priklausančios Nekaltai Pradėtos Švč. M. Marijos kongregacijai. Iš Kubos jos buvo ištremtos prieš 30 m.
 - Vietnamo komunistinė vyriausybė galutinai išlaisvino vyskupą Nguyen Van Thuan, 60 m. Jis, praslankęs keliems mėnesiams po konsekracijos, 1975 m. buvo areštuotas, laikomas kalėjime, vėliau perkeltas į vadinamą perauklėjimo įstaigą, į lagerį, o paskui buvo ištremtas. Paleistas į laisvę, dabar apsigyveno Hanojaus arkivyskupijoje.
 - Nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministras Juozas Urbšys pasikalbėjime su "Gimtojo krašto" korespondentu buvo paklaustas, kas jam padėjo pakelti ilgus kalėjimo metus, atsakė: "Manau, kad aš neapsiėjau be Dievo malonės. Man padėjo tikėjimas ir malda. Ne vien religinis tikėjimas, bet ir tikėjimas savo tėvynės ateitimi".
 - Vilniaus Aušros Vartų Šv. Teresės bažnyčioje buvo laikomos Piemenėlių mišios per Kalėdas. Jas transliavo televizija. Apie tai paskelbė Vilniuje leidžiamas "Gimtasis kraštas", įdėdamas ir pamaldų nuotrauką. Tas pats sausio 4 d. numeris įsidėjo ir stambią palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio nuotrauką bei platų, palankų aprašymą apie jį per pusę puslapio, pavadintą: "Nugalėk blogi gerumu".
 - Okupuotoje Lietuvoje, paskutiniaisiais statistikos duomenimis, yra 3.706.000 gyventojų. Lietuva turi daugiau gyventojų už Estiją, Latviją, Turkmeniją ir Armėniją.
 - Austrijoje, Vienoje, spalio 20-23 d. įvyko dvilyktas Tarptautinis šeimų problemoms skirtas kongresas, kurį globojo Nobelio premijos laureatė Motina Teresė. Be kitų tame kongrese kalbą pasakė 23 metus komunistų kalėjimuos išlaikytas ukrainietis katalikų aktyvistas Josyp Terelia, 45 m. Kalbėjo ir slaptaį pakonsekruotas Slovakijos vyskupas Paolo Hnilica bei kiti kalbėtojai. Dalyvių buvo daugiau kaip 20.000
 - Čikagoje McCormick Place, kovo 27-30 d. šaukiama JAV katalikų Švietimo sąjungos konvencija, jau 86-ta. Kartu programoje paroda ir Religinio švietimo kongresas.
 - Lietuvoje Religijų tarybos įgaliotiniu prie Ministrų tarybos paskirtas Kazimieras L. Valančius, buvęs komunistų partijos centro komiteto propagandos ir agitacijos skyriaus vedėjas pavaduotojas. Jis yra teisės mokslo kandidatas ir docentas. Dabar jis spaudoje pareiškė, kad bus taisomos praeityje padarytos klaidos santykiuose su Bažnyčia. Norima dialogo. Ryšiams pagerėti turėsias padėti naujas sąžinės laisvės įstatymas, kurio projektas greit būsiąs pateiktas viešam svarstymui. Jis ragino ir tikinčiuosius pareikšti savo pasiūlymus.
 - Vilniaus katedroje pagreitintai vykdomas remontas, paskyrus jo šventinimo apeigas vasario 5 d. Šv. Kazimiero bažnyčia turinti būti sutvarkyta iki kovo 4 d. Vilniaus apylinkėje statoma viena nauja bažnyčia.
 - Vilniaus vyskupui Julijonui Steponavičiui išduotas registracijos pažymėjimas, duodąs teisę administruoti Vilniaus vyskupiją ir apsigyventi tame mieste. Tai paskelbė naujasis įgaliotinis Bažnyčios reikalams K. L. Valančius.
 - Maskvos psichiatras Michailas Bujanovas Sovietų mokytojų laikrašty išspausdino straipsnį, kuriame pripažino, kad kai kurie disidentai ir sąžinės kaliniai buvo uždaromi į psichiatrines ligonines.
 - Lenkijoje, Varšuvos mieste, rastas negyvas kun. Stefan Niedzielek, kuris buvo pastatęs šventovę atminti jo tėvynės žmonėms, nužudytiems Sovietų Sąjungoje. Rastas negyvas su kruvinu veidu savo bute.
 - Lietuvoje bažnytinė vyriausybė patvarkė, kad kunigai mokytų vaikus tikybos be vyriausybės atsiklausimo.
 - Lietuvos kardinolas V. Sladkevičius, popiežiui iškvietus, sausio 25 d. išvyko į Romą. Jį lydėti buvo parinktas vysk. VI. Michelevičius, Kauno arkivyskupijos vyskupas pagalbininkas. Romoje kardinolas pasiliko porai savaitių tvarkyti Lietuvos Bažnyčios reikalų.
 - Prezidentas Bush ir viceprezidentas Quale pareiškė, kad Aukščiausias JAV teismas turi

atšaukti įstatymą, leidžiantį žudyti dar negimusius kūdikius — daryti abortus.

- Kardinolas V. Sladkevičius pranešė religinių reikalų įgaliotiniui, kad kunigai bus skiriami vyskupų nuožiūra.
- Vilniaus vyskupų rūmai grąžinami iš ištrėmimo grįžtančiam vysk J. Steponavičiui.
- Čikagos arkivyskupijos fondas šelpti neturtingoms mokykloms jau turi 17,5 mil. dol. R. McCormick labdaros fondas šiam arkivyskupijos fondui paskyrė milijoną dolerių.
- Čikagoje vykdomas katalikų mokyklų įvertinimas. Tai atlieka keletas vyskupijos delegatų, per trejetą dienų pagrindinai ištyrę mokyklos darbą, religinį auklėjimą, administravimą.
- Čekoslovakijoje pirmą kartą komunistinė vyriausybė leido seselėms vienuolėms dirbti su sergančiais ir globoti senimą. Iki šiol vienuolėms tai buvo draudžiama. Tačiau vienoje Čekoslovakijos psichiatriinėje ligoninėje yra internuotas Augustin Navratil, žmogaus

teisių gynėjas, kuris suredagavo peticiją atstatyti religinę laisvę.

- Į Lietuvą iš tremties sugrįžęs kun. Sigitas Tamkevičius per Vatikano radiją paleistoje kalboje pasakė: “Esu giliai įsitikinęs, kad tik Bažnyčia gali pakelti žmonių moralę. Tik ji viena pajėgi rimtai ugdyti žmonių moralę. Reikia tik pasidžiaugti, kad respublikos vyriausybė ieško kontaktų su Lietuvos Bažnyčios hierarchija ir kunigais, kad bendromis jėgomis gydytų tai, kas supuvo stalinizmo ir stagnacijos metais. Dar nežinau, ar vyriausybė turės drąsos duoti Bažnyčiai pakankamai laisvės, kad ji galėtų atlikti savo misiją. Jeigu ta laisvė bus tik dalinė, rimtų rezultatų negalima tikėtis”. Kun. Tamkevičius Sibiro tremtyje buvo nuo 1983 m. gruodžio mėn.
- Miami mieste atidaryta pastogė benamiams AIDS ligos ištiktiesiems. Čia turima 12 lovų. Įstaiga yra arti Mercy ligoninės. Šią pastogę administruoja seselės augustinijonės. Tos prieglaudos pavadinimas — Genesis.

Juoz. Pr.

KAUNO ARKIKATEDRA-BAZILIKA

Šis “Laiškų lietuviams” numeris iliustruotas fotografijomis iš Kauno arkikatedros-bazilikos, kuri yra viena seniausių ir didžiausių bažnyčių Lietuvoje. Iš lauko ypatinga elegancija ji nepasizymi, bet vidus labai gražus ir meniškas. Pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose ji minima 1413 m. Manoma, kad ji yra statyta Vytauto laikais, kuriantis Kauno miestui. Bažnyčia du kartus (1732 ir. 1800 m.) smarkiai nukentėjo nuo gaisro. Kadangi bažnyčia po gaisrų vis buvo perstatinėjama, tai ir jos stilius nėra vienodas. Čia maišosi gotika su baroku.

Nuo 1808 m. bažnyčią administravo vienuoliai agustinijonai. Kai 1864 m. jų vienuolynas buvo uždarytas, caro valdžia įsakė Žemaičių vyskupijos sostą iš Varnių perkelti į Kauną. Tada bažnyčią valdyti perėmė vysk. M. Valančius ir jo įpėdiniai. Popiežius Leonas XIII 1895 m. bažnyčiai suteikė katedros titulą, o Žemaičių vyskupijos 500 metų sukakties proga 1921 m. popiežius Benediktas XV ją pakėlė bazilika. Įsteigus Lietuvos bažnytinę provinciją, popiežius Pijus XI ją pakėlė arkikatedra.

Jos vidus yra labai turtingas. Erdvę dalina baroko formų keturkampės kolonos, suskaldytos korintiniais piliastrais ir užbaigtos laužytu architravu. Bažnyčią puošia meniška rokoko stiliaus sakykla ir šoniniai altoriai su korintinėmis kolonomis. Nepaprastai gražus didysis altorius, statytas 1775 m. su didelėmis apaštalų statulomis. Bažnyčia dvelkia iškilmingumu ir liturgine rimtimi.

Didžiojo altoriaus centre — Nukryžiuotasis su kryžių apsikabinusia Marija Magdalena.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS IR METINĖ ŠVENTĖ

Kovo mėn. 1 dieną baigėsi konkursas. Atsiųstus rašinius jau skaito konkurso vertinimo komisija, kurią sudaro: Sė. Margarita Bareikaitė, Stasys Džiugas, Česlovas Grincevičius, Rita Likanderytė ir Ritonė Rudaitienė. Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” metinėje šventėje balandžio mėn. 9 dieną Jaunimo centre. Šventės programa:

3:00 val. — mišios koplyčioje
4:00 val. — konkurso premijų įteikimas
4:30 val. — meninė programa
5:00 val. — vakarienė

Auka asmeniui — 20 dol.

Šių metų premijų mėcenatai: Ona Siliūnienė (350 dol.), dr. A. Prunskienė (300 dol.), Vanda ir Jonas Prunskiai (200 dol.), K. Valiuškienė (200 dol.), prel. J. Prunskis (150 dol.), J. ir B. Jankauskai (100 dol.), V. ir M. Momkai (100 dol.), dr. V. Kerelytė (100 dol.), S. Rudokienė (100 dol.). Mecenatams nuoširdi padėka.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJA

Šių metų dviejų savaitių ekskursija bus į Graikiją ir Turkiją. Gegužės 16 d. išskrendame į Graikiją. Iš ten laivu plauksime, aplankydami įdomesnes Graikijos salas ir Turkiją. Plauksime naktimis, o dienomis būsime salose. Aplankysime ir garsiąją Patmos salą, kurioje šv. Jonas rašė Apreiškimų knygą. Kelionė laivu tęsis 7 dienas. Likusias dienas būsime Graikijoje, kur į kainą įskaičiuotos įvairios ekskursijos. Plaukiant laivu, maistas bus duodamas 3 kartus per dieną. Grįšime gegužės 30 dieną. Ekskursijos kaina — apie 2450-2495 dol. Galima registruotis ir gauti daugiau informacijų šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

“LAIŠKAI LIETUVIAMS” Į LIETUVĄ

Jau siunčiame į Lietuvą daugiau kaip trisdešimčiai privačių asmenų “Laiškus lietuviams”. Rašo, kad gauna. Tad kviečiame užsakyti šį žurnalą savo giminėms ir pažįstamiems. Jie labai ištroškę dvasinio peno, gavę žurnalą labai džiaugiasi ir dėkoja. Prenumeratos kaina ta pati — 10 dol. metams. Oro paštu — 40 dol.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarė. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Tel. (312) 737-8400. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.